Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

KARLOVARSKÝ KRAJ

DLOUHODOBÉ SMĚŘOVÁNÍ KARLOVARSKÉHO KRAJE V OBLASTI ZAJIŠTĚNÍ A ROZVOJE PODPORY SENIORŮ A OSOB SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

ČÁST B.:

MAPOVÁNÍ POTŘEB A PROBLÉMŮ OSOB V SENIORSKÉM VĚKU NA ÚZEMÍ OBCÍ S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ KARLOVARSKÉHO KRAJE

ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA ZE SOCIOLOGICKÉHO ŠETŘENÍ

ÚNOR 2017

Na vzniku dokumentu spolupracoval tým autorů:
Mgr. Petra Dobiášová, Mgr. Zuzana Skřičková,
Bc. Ladislav Marek, Mgr. Jan Špatenka

Tento dokument byl zpracován v rámci projektu „Podpora procesu střednědobého plánování rozvoje sociálních služeb v Karlovarském kraji“

OBSAH

ČÁST B.: 1

„MAPOVÁNÍ POTŘEB A PROBLÉMŮ OSOB V SENIORSKÉM VĚKU NA ÚZEMÍ OBCÍ S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ KARLOVARSKÉHO KRAJE“ 1

ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA ZE SOCIOLOGICKÉHO ŠETŘENÍ 1

1. INFORMACE O ŠETŘENÍ 4

1.1. KONTEXT 4

1.2. CÍLE 4

1.3. METODOLOGIE 5

1.4. SLOŽENÍ VÝBĚROVÉHO SOUBORU 5

1.5. TERMÍNY ŠETŘENÍ V JEDNOTLIVÝCH ORP 6

1.6. SPECIFIKA KARLOVARSKÉHO KRAJE 6

1.7. ADMINISTRATIVNÍ ČLENĚNÍ ÚZEMÍ KARLOVARSKÉHO KRAJE 7

1.8. ZÁKLADNÍ DEMOGRAFICKÉ INFORMACE 9

1.9. ZÁKLADNÍ INFORMACE O SLEDOVANÉ SKUPINĚ OBYVATEL 10

2. HLAVNÍ ZJIŠTĚNÍ 11

2.1. MAPOVÁNÍ POTŘEB SENIORŮ V KARLOVARSKÉM KRAJI 11

2.2. MAPOVÁNÍ PROBLÉMŮ SENIORŮ V KARLOVARSKÉM KRAJI 12

3. DETAILNÍ ANALÝZA 14

3.1. ZÁKLADNÍ POTŘEBY SENIORŮ 14

3.2. KONKRÉTNÍ POTŘEBY A JEJICH SATURACE NA ZÁKLADĚ AKTUÁLNÍHO ZDRAVOTNÍHO STAVU SENIORA 15

3.2.1. Relativně zdraví senioři 16

3.2.2. Senior, kterému postupně ubývají síly 18

3.2.3. Senioři vyžadující 24 hodinovou péči 21

3.3. KONKRÉTNÍ FORMY POMOCI/PODPORY 22

3.3.1. Podpora a pomoc ze strany rodiny 22

3.3.2. Zajištění pomoci formou sousedské výpomoci 22

3.3.3. Zajištění pomoci formou poskytovaní sociálních služeb 23

3.3.4. Dobrovolnictví 23

3.4. PROBLEMATIKA DOMŮ S PEČOVATELSKOU SLUŽBOU (DPS) 24

3.5. PROBLEMATIKA INFORMOVANOSTI 25

3.6. SPECIFICKÉ POTŘEBY VENKOVSKÝCH LOKALIT 26

3.7. SPECIFICKÉ PROBLÉMY JEDNOTLIVÝCH ORP 29

3.7.1. ORP Aš 30

3.7.2. ORP Karlovy Vary 31

3.7.3. ORP Ostrov 33

3.7.4. ORP Mariánské Lázně 34

3.7.5. ORP Kraslice 35
3.7.6. ORP Cheb 36
3.7.7. ORP Sokolov 37
4. SHRNUTÍ 39
5. PŘÍLOHY 41
6.1. DISKUSNÍ PLÁN 41
6.2. POUŽITÉ ZDROJE 46

materiál neprošel textovou a jazykovou úpravou

1. INFORMACE O ŠETŘENÍ

1.1. KONTEXT

Kvalitativní šetření potřeb osob v seniorském věku v jednotlivých ORP je součástí zakázky„Dlouhodobé směřování Karlovarského kraje v oblasti zajištění a rozvoje podpory seniorů a osob se zdravotním postižením“.

Analýza vychází z každodenního života cílové skupiny a vztahuje se především k otázkám dostupnosti a nabídky sociálních služeb dle Zákona č. 108/2006 Sb, o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

Šetření obsahově i metodologicky navazuje na šetření realizované v roce 2013 v rámci individuálního projektu Karlovarského kraje „V Karlovarském kraji společně plánujeme sociální služby“.

1.2. CÍLE

Cílem zpracování tohoto dokumentu je:

- Získat podpůrné informace dokumentující situaci a problémy seniorů v jednotlivých okresech Karlovarského kraje a také respektující jednotlivá specifika sledovaných území;
- Nahlédnout, jakými způsoby je možno podpořit seniory v jejich přirozeném (domácím) prostředí.
- Ověřit potenciál záměrů a postupů, které Karlovarský kraj i jednotlivé obce na jeho území v oblasti zajištění podpory seniorům v (potenciálně) nepříznivé sociální situaci sledují.
- V neposlední řadě ověřit informace získané v rámci šetření, které bylo realizováno v roce 2013.

Konkrétní zaměření šetření bylo:

- Analýza názorů a potřeb cílové skupiny seniorů.
- Analýza stávajících možností pro život seniorů v kraji a vliv těchto možností na kvalitu života.
- Popis problémů, s kterými se sledovaní jedinci ve svém životě potýkají, a popis toho, jak tyto případné problémy v současné době řeší.
- Zmapování potřeb seniorů ve sledované lokalitě se zaměřením nejen na jejich potřeby v rámci sociálních služeb a služeb návazných, ale i na jejich potřeby v rámci jejich volnočasového vyžití a dalších provázaných oblastí (doprava, bariérovost apod.)

V oblasti sociálních služeb bylo našim cílem konkrétně:

- Zjistit, jaké potřeby je možno uspokojovat prostřednictvím sociálních služeb a jak jsou v daném území tyto služby vnímány a využívány.
- Ověřit požadavky seniorů na současný trend v sociálních službách, tj. na stárnutí v domácím prostředí. V této souvislosti potřeby seniorů detailně analyzovat.
- Zjistit, jak se seniorům, odkázaným na péči jiné fyzické osoby, v lokalitě žije, jaké jsou jejich reálné potřeby a jak jsou tyto potřeby uspokojovány.

Cílem analýzy bylo získat přehledné informace o potřebách vymezené cílové skupiny obyvatel. Jednotlivé problémové oblasti, které byly v průběhu šetření identifikovány, jsme popsali.

1.3. METODOLOGIE

Pro sociologické šetření potřeb seniorů byl zvolen kvalitativní výzkum. Kvalitativní výzkumný přístup byl dlouhou dobu považován za protipól kvantitativních výzkumných strategií, případně za jejich doplněk. V současně době má však ve výzkumných strategiích plnohodnotné postavení. Vzhledem k tomu, že kvalitativní výzkum obsahuje velké množství rozdílných přístupů, není jednotná obecně uznávaná definice vymezující kvalitativní výzkum.
Kvalitativní výzkumnou metodu popisuje metodolog Creswell (1998 In Hendl, 2008) jako proces hledání založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Díky této metodě dojde ke komplexnímu popisu názorů účastníků výzkumu v přirozených podmínkách a k analýze získaných informací. (Creswell, 1998 In Hendl, 2008).

Jako vhodná kvalitativní technika pro naše účely byla použita technika fokusních skupin. Tato technika byla zvolena vzhledem k velikosti výzkumného vzorku, tématu a potřebě jeho hlubšího zkoumání. Současně tato technika umožnila přistupovat v průběhu rozhovorů k jednotlivým účastníkům fokusních skupin individuálně. Další charakteristikou kvalitativního přístupu je zisk velkého množství dat od relativně malého počtu účastníků šetření.
Vybraná technika byla odsouhlasena zadavatelem.

V rámci šetření byla dodržena etická pravidla výzkumu. Jednalo se o (Hendl, 2008):
- poučený (informovaný) pasivní souhlas,
- svobodu odmítnutí,
- anonymitu (limitovaná specifiky místa realizace šetření a zadavatele).

Všechny fokusní skupiny byly se souhlasem účastníků nahrávány, následně (pouze pro účely zpracování) došlo k transkripci, tzn. převedení mluveného projevu z rozhovoru do písemné podoby. Jednalo se o transkripci očištěnou od dialektu a chyb ve větné skladbě, a to z důvodu soustředění se na obsahově - tematickou rovinu informací (Hendl, 2008).

1.4. SLOŽENÍ VÝBĚROVÉHO SOUBORU

- Šetření se zúčastnilo celkem 73 osob v 7 ORP;
- 61 žen a 12 mužů;
- 21 uživatelů sociálních služeb a 52 neuživatelů sociálních služeb;
- 52 osob žijících v obcích s rozšířenou působností;
- byly zastoupeny osoby žijící osaměle i osoby žijící v partnerském svazku, případně ve vícegenerační domácnosti;
- respondenti měli různé zájmy, různé vzdělání, mezi respondenty byly i osoby pečující o svého blízkého;
- diskusí se zúčastnili senioři žijící ve vlastních bytech nebo rodinných domech, v městských bytech a také v městských bytech v tzv. domech s pečovatelskou službou.

Konečná struktura respondentů, která je tvořena ze zástupců různých věkových kategorií, uživatelů i neuživatelů sociálních služeb, seniorů aktivních i pasivních, vcelku reprezentuje rozmanitost cílové skupiny seniorů, uživatelů sociálních služeb i jejich potenciálních uživatelů.

Analýza prioritně zjišťuje problémy a potřeby cílové skupiny seniorů v dané lokalitě. Jelikož však byli mezi respondenty i tací, kteří měli zkušenosti s péčí o osoby blízké, případně měli zkušenosti jako zástupci sociálních výborů menších obcí, naše šetření potřeb seniorů se tak částečně rozšířilo o potřeby osob pečujících a o potřeby samosprávy obcí I. stupně.

Pro doplnění informací:
V roce 2013 bylo v rámci projektu „V Karlovarském kraji společně plánujeme sociální služby" realizováno 7 skupinových diskusí, kterých se celkem zúčastnilo 65 seniorů.

1.5. TERMÍNY ŠETŘENÍ V JEDNOTLIVÝCH ORP

Fokusní skupiny byly realizovány v rámci SO ORP Karlovarského kraje.

1. 23. 1. 2017 v Mariánských Lázních
2. 23. 1. 2017 v Chebu
3. 24. 1. 2017 v Aši
4. 24. 1. 2017 v Kraslicích
5. 25. 1. 2017 v Sokolově
6. 25. 1. 2017 v Ostrově
7. 25. 1. 2017 v Karlových Varech

1.6. SPECIFIKA KARLOVARSKÉHO KRAJE

Karlovarský kraj se nachází na nejzápadnějším území České republiky, na severu a západě uzavírá území republiky státní hranicí s Německem, na východě sousedí s Ústeckým krajem a na jihu s Plzeňským krajem.

Svou rozlohou patří Karlovarský kraj mezi nejmenší kraje. Jeho plocha činí pouze 4,2 % rozlohy České republiky a po Praze a Libereckém kraji zaujímá třetí místo.

Kraj tvoří 3 okresy (Cheb, Karlovy Vary a Sokolov) a 7 správních obvodů obcí s rozšířenou působností.

Na počet obyvatel je Karlovarský kraj nejmenším krajem Česka. K 1. 1. 2016 v Karlovarském kraji žilo 297 804 obyvatel.

Karlovarský kraj dále vykazuje hned po kraji Praha nejvyšší podíl městského obyvatelstva. Ve městech žijí celé čtyři pětiny obyvatel. Pro kraj je charakteristické vylidňování venkovského prostoru.

Karlovarský kraj je typickým představitelem českého pohraničí s historicky smíšeným národnostním osídlením. Poválečné „doosídlování" nahrazující až 80 % úbytek původních obyvatel bylo spojeno především s rozvojem energetiky, těžbou uhlí, uranu. Ekonomika Karlovarského kraje se vyznačuje velkou různorodostí a pestrostí. Na území kraje se nachází nejvýznamnější seskupení lázeňských míst v ČR, pro kraj je dále charakteristická těžba a zpracování uhlí, výroba elektřiny, chemické závody a strojírny, tradiční je výroba skla, porcelánu a hudebních nástrojů.

1.7. ADMINISTRATIVNÍ ČLENĚNÍ ÚZEMÍ KARLOVARSKÉHO KRAJE

Karlovarský kraj se dělí na 3 okresy, 134 obcí - z toho 7 obcí s rozšířenou působností (ORP) a 14 obcí s pověřeným obecním úřadem (PÚ).

S ohledem na možnosti výzkumu a požadavky zadavatele jsme v rámci našeho šetření pracovali se členěním na jednotlivá ORP. Ke každému území je třeba přistupovat v kontextu jeho specifik.

ORP Aš leží v Ašském výběžku a je obklopeno ze tří stran Německem (Bavorskem a Saskem). Přímo zde je několik hraničních přechodů s Německem. Vystěhováním německého obyvatelstva z Aše po roce 1945 klesl počet obyvatel o více než polovinu. Během 60. let bylo v Aši zbouráno velké množství starých domů, které byly nahrazeny domy panelovými. Vzniklo tak množství sídlišť, která přinesla přes tisíc nových bytů. V té době také přestal klesat počet obyvatel. V ORP Aš se nachází 5 obcí (Aš, Hazlov, Hranice, Krásná, Podhradí). ORP Aš je nejmenším ORP v rámci Karlovarského kraje. Počtem obyvatel se řadí na předposlední místo, méně obyvatel má pouze ORP Kraslice. Toto ORP vykazuje jednu z nejvyšších hustot osídlení v kraji. Počtem a podílem seniorů vykazuje na území Karlovarského kraje nejvyšší zastoupení mladších věkových skupin seniorů.

ORP Cheb je jedním z větších územních celků v rámci Karlovarského kraje. Tak jako Aš i Cheb byl důležitou součástí Sudet. Po skončení války byli němečtí obyvatelé vysídleni a město se z velké části vylidnilo. Cheb je okresním městem a také obcí s rozšířenou působností a pověřeným obecním úřadem. V ORP Cheb se nachází 21 obcí (Dolní Žandov, Františkovy Lázně, Cheb, Křižovatka, Libá, Lipová, Luby, Milhostov, Milíkov, Nebanice, Nový Kostel, Odrava, Okrouhlá, Plesná, Pomezí nad

Ohří, Poustka, Skalná, Třebeň, Tuřany, Velký Luh, Vojtanov). Celý okres Cheb je v rámci ČR okresem s nejvyšším podílem cizinců, především vietnamské národnosti. Počtem obyvatel i hustotou osídlení se ORP Cheb řadí na třetí místo. ORP vykazuje mírně podprůměrné zastoupení věkové skupiny seniorů, naopak mírně nadprůměrný podíl seniorů starších 85 let.

ORP Mariánské Lázně jsou svou výměrou přesně ve středu mezi všemi ORP Karlovarského kraje. Počet obyvatel je zde spíše nízký – nižší je pouze v ORP Aš a Kraslice. Nízkému počtu obyvatel odpovídá vzhledem k rozloze i nízká hustota osídlení.
Mariánské Lázně patří do proslulého trojúhelníku západočeských lázeňských měst. Po poválečném odsunu německých obyvatel se Mariánské Lázně staly z části chátrajícím městem. Výraznější obrat nastal až po roce 1989. Přestože však za posledních 15 let došlo k velkému pokroku, některé historické lázeňské budovy zůstávají ve městě stále opuštěny. V ORP Mariánské Lázně se nachází 14 obcí (Drmoul, Lázně Kynžvart, Mariánské Lázně, Mnichov, Ovesné Kladruby, Prameny, Stará Voda, Teplá, Trstěnice, Tři Sekery, Valy, Velká Hleďsebe, Vlkovice, Zádub-Závišín). ORP vykazuje nejvyšší zastoupení seniorské populace v Karlovarském kraji.

ORP Karlovy Vary jsou největším ORP v Karlovarském kraji, a to jak výměrou, tak počtem obyvatel. Vzhledem k velké rozloze je však hustota osídlení poměrně nízká. Krajské město Karlovy Vary je významným lázeňským střediskem se známým sklářským a potravinářským průmyslem. ORP Karlovy Vary se skládá ze 40 obcí (Andělská Hora, Bečov nad Teplou, Bochov, Božičany, Březová, Černava, Čichalov, Dalovice, Děpoltovice, Hory, Hradiště, Chodov, Chyše,
Jenišov, Karlovy Vary, Kolová, Krásné Údolí, Kyselka, Mírová, Nejdek, Nová Role, Nové Hamry, Otovice, Otročín, Pila, Pšov, Sadov, Smolné Pece, Stanovice, Stružná, Šemnice, Štědrá, Teplička, Toužim, Útvina, Valeč, Verušičky, Vrbice, Vysoká Pec, Žlutice). ORP vykazuje po Mariánských Lázních nejvyšší podíl seniorů na celkové populaci.

ORP Ostrov se řadí mezi ORP s menší výměrou, počtem obyvatel je přesně ve středu mezi ostatními ORP a stejně tak hustotou osídlení. Město Ostrov leží na úpatí Krušných hor. Město je známé také jako Ostrov nad Ohří - tak se jmenuje železniční stanice. Také zde probíhala poválečná léta ve znamení odsunu Němců, nového osídlování a především výstavby sídlišť pro pracovníky uranových dolů v Jáchymově a později závodu Škoda Ostrov. Počet obcí v celém ORP je 14 (Hroznětín, Jáchymov, Krásný Les, Merklín, Ostrov, Pernink, Potůčky, Stráž nad Ohří, Velichov, Vojkovice). Po Ašsku vykazuje nejnižší zastoupení seniorské složky populace v celém Karlovarském kraji. Paradoxně ale podíl starších seniorů je mírně nadprůměrný.

ORP Kraslice jsou druhým nejmenším ORP v Karlovarském kraji. Počtem obyvatel i hustotou osídlení se řadí na poslední místo za všechna ostatní ORP. Kraslice je menší město ležící poblíž státních hranic v okrese Sokolov, v západní části Krušných hor. Město je střediskem textilního průmyslu a sídlí zde též firma Amati, český výrobce dechových hudebních nástrojů. V současnosti se Kraslice potýkají s typickými problémy menších pohraničních měst, s vyšší nezaměstnaností a s tím souvisejícím odchodem lidí. V celém ORP se nachází 8 obcí (Bublava, Jindřichovice, Kraslice, Oloví, Přebuz, Rotava, Stříbrná, Šindelová). ORP se z hlediska podílu seniorské složky populace pohybuje téměř přesně na krajském průměru, zastoupení starších seniorů je velmi podprůměrné.

ORP Sokolov je výměrou na třetím místě, za ORP Karlovy Vary a Cheb. Od ORP Cheb se rozlohou liší jen nepatrně. Počtem obyvatel je na druhém místě opět hned za ORP Karlovy Vary. Vzhledem k rozloze a počtu obyvatel se hustotou obyvatel řadí na první místo. Sokolov (do roku 1948 Falknov

nad Ohří) leží při soutoku řek Ohře a Svatavy uprostřed sokolovské pánve. Jeho ráz je ovlivněn těžbou hnědého uhlí a s tím souvisejícím průmyslem. Negativně do vývoje města zasáhl odsun německého obyvatelstva a následující neuvážené demolice původní zástavby. Díky plánovitému doosidlování vymezených území pohraničí a přílivu pracovních sil v souvislosti s rozvojem těžby je pro Sokolovsko typická relativně mladší věková struktura obyvatel. ORP Sokolov má 30 obcí (Březová,,Bukovany, Citice, Dasnice, Dolní Nivy, Dolní Rychnov, Habartov, Horní Slavkov, Chlum Svaté Maří, Chodov, Josefov, Kaceřov, Krajková, Královské Poříčí, Krásno, Kynšperk nad Ohří, Libavské Údolí, Loket, Lomnice, Nová Ves, Nové Sedlo, Rovná, Sokolov, Staré Sedlo, Svatava, Šabina, Tatrovice, Těšovice, Vintířov, Vřesová). ORP vykazuje pozitivnější věkovou strukturu s nízkým podílem seniorů na celkovém počtu obyvatel.

1.8. ZÁKLADNÍ DEMOGRAFICKÉ INFORMACE

	Počet obyvatel k 1. 1. 2016 (ČSÚ)
ORP Aš	17640
ORP Cheb	50072
ORP Karlovy Vary	87863
ORP Kraslice	13408
ORP Mariánské Lázně	24139
ORP Ostrov	28477
ORP Sokolov	76205

Karlovarský kraj se již historicky vyznačuje výraznou koncentrací obyvatelstva do měst a velmi rozptýlenou strukturou venkovských sídel.

	Počet obyvatel k 1. 1. 2016 (ČSÚ)
Aš	13190 (75 % z ORP)
Cheb	32355 (65 % z ORP)
Karlovy Vary	49326 (56 % z ORP)
Kraslice	6885 (51 % z ORP)
Mariánské Lázně	13224 (55 % z ORP)
Ostrov	17079(60 % z ORP)
Sokolov	23678 (31 % z ORP)

Karlovarský kraj patří ke krajům s nejmladší populací v Česku. Hlavní příčinou tohoto v zásadě pozitivního stavu je specifický historický vývoj regionu, zejména doosídlování a příchod mladších obyvatel nejen po 2. světové válce, ale i v období 60. až 80. let 20. století.

	Průměrný věk obyvatel k 1. 1. 2016 v ORP obci (ČSÚ)
ORP Aš	40,7
ORP Cheb	41,5
ORP Karlovy Vary	43,3
ORP Kraslice	42,1
ORP Mariánské Lázně	43,2
ORP Ostrov	41,6

ORP Sokolov	41,3

1.9. ZÁKLADNÍ INFORMACE O SLEDOVANÉ SKUPINĚ OBYVATEL

Pojem "senior" není právní ani statistickou kategorií, ale kategorií "sociologickou".
Pokud vycházíme z obecných zvyklostí, které pro své účely používá i např. OSN a Eurostat, za seniora můžeme označit osobu ve věku 65 let a starší. Věk nad 90 let obvykle bývá označován jako dlouhověkost. Počet osob, které se dožívají tohoto věku, stoupá. Důvodem je zvyšování úrovně zdravotnictví a zvyšování životní úrovně.

Senioři tvoří velice heterogenní skupinu obyvatel. Různost těchto lidí je daná biologicky, sociálně, psychologicky i ekonomicky. Jsou to jedinci, kteří se od sebe odlišují více než v kterékoliv jiné věkové kategorii. Pro naše potřeby můžeme seniory například rozdělit do následujících skupin:

1. Osoby „bez omezení“, žijící aktivním životem, věnující se s plným nasazením volnočasovým (či pracovním) aktivitám. U této kategorie je však nutné dále respektovat věkové kategorie: příprava na důchod, začínající důchod, starší osoby, staří lidé.
2. Osoby se zdravotními problémy zapříčiněnými stářím, které užívají ze zdravotního či sociálního důvodů sociální služby.
3. Osoby se zdravotními problémy zapříčiněnými stářím, které sociální služby nevyužívají. Přesto však mohou být z důvodu zdravotního stavu či sociální situace závislí na pomoci jiné fyzické osoby. V této souvislosti by se do popředí našeho zájmu měly dostat také osoby pečující a jejich potřeby.

2. HLAVNÍ ZJIŠTĚNÍ

2.1. MAPOVÁNÍ POTŘEB SENIORŮ V KARLOVARSKÉM KRAJI

Jak již ukázalo předchozí šetření (2/2013), základní struktura potřeb seniorů žijících v Karlovarském kraji se zásadně neliší od potřeb seniorů žijících v dalších krajích naší republiky. Přestože senioři netvoří homogenní skupinu obyvatel, všichni deklarují tyto základní potřeby: zabezpečení **péče o sebe, o svá práva, o svou výživu, o svou domácnost a také potřebu sociálních kontaktů a seberealizace**.

V rámci našeho šetření jsme se opět setkali se seniory žijícími v odlišných rodinných poměrech a vazbách, v rozdílných typech sídel, v rozdílné fyzické i psychické kondici apod. **Pro účely mapování potřeb jsme si seniory na základě výše uvedených rozdílů rozdělili do několika skupin:**

- Aktivní, finančně nezávislí senioři
- Aktivní senioři bez funkčních rezerv (s obavami z budoucnosti)
- Aktivní senioři s finančními (případně bytovými) problémy
- Senioři s fyzickým omezením (ve většině případů se jednalo o seniory částečně imobilní) bez závislosti na péči jiné fyzické osoby
- Senioři závislí na péči jiné fyzické osoby

Konkrétní potřeby jednotlivých seniorů se pak odvíjí od toho, do jaké skupiny (ve vztahu k fyzické a psychické kondici, ekonomickému zabezpečení a případné závislosti na péči jiné fyzické osoby) se senioři řadí. Je třeba si dále uvědomit, že také způsob saturace jednotlivých potřeb vychází ze zdravotní, rodinné a ekonomické situace každé jednotlivé osoby.

Vliv na spokojené a plnohodnotné stáří u všech výše zmíněných skupin má (uvedené pořadí neurčuje prioritu):

- Bezpečné, ekonomicky dostupné a jisté bydlení
- Dostupnost lékařské pomoci
- Dostupnost pomoci a péče (nejen ve vztahu k sociálním službám)
- Kontakt s okolním světem
- Dostupnost informací
- Respekt a úcta komunity
- Volnočasové aktivity, spolková a klubová činnost

Senioři chtějí co nejdéle setrvat ve svém přirozeném prostředí, umožní jim to:

- Bezpečný domov uzpůsobený jejich možnostem (ve smyslu nákladů na bydlení, bezbariérovosti, míře náročnosti na údržbu, topení apod.)
- Podpora rodiny, přátel, komunity
- Dostupnost zdravotní péče
- Dostupnost pomoci mimo rámec sociálních služeb (pomoc s údržbou domácnosti, doprava, pomoc s úklidem)
- Dostupnost terénních sociálních služeb
- Dostupnost ambulantních sociálních služeb

Senioři si však také uvědomují, že může nastat situace, kdy se stanou skutečně nesoběstačnými a péče a pomoc rodiny, sousedů ani terénních pracovníků sociálních služeb již nebude stačit. V těchto případech senioři deklarují potřebu dostupnosti:

- Domů s pečovatelskou službou[1]
  Tzv. domy s pečovatelskou službou (případně „penziony pro důchodce“) řeší nejen potřebu dostupnosti pomoci a péče (lékařské, sociální), ale dle našich zkušeností především saturují potřebu bezbariérového a nízkonákladového bydlení a potřebu sociálních kontaktů.
- Domovů pro seniory (pro osoby s omezenou hybností vyžadující 24hodinovou intenzivní péči)
- Domovů se zvláštním režimem (pro osoby s duševním onemocněním: Alzheimerovou chorobou, stařeckou demencí apod.)

V tomto vnímání skutečnosti je však nezbytné mít na zřeteli, že respondenti neměli vždy jasnou přesnou představu o tom, která služba co znamená, jaké všechny činnosti mohou zajistit terénní či ambulantní služby a jaká všechna opatření je možno realizovat v dalších oblastech ovlivňujících život seniorů, kteří se vyrovnávají s handicapy.

2.2. MAPOVÁNÍ PROBLÉMŮ SENIORŮ V KARLOVARSKÉM KRAJI

Problémy, se kterými se senioři ve svém životě potýkají, se také odvíjí od konkrétní životní situace každého z nich. Obecně se dají problémy seniorů v Karlovarském kraji shrnout do těchto následujících témat (uvedené pořadí je náhodné, neurčuje četnost případů):

- **Bydlení**
- Problémy spojené s bariérovým bydlením.
- Problémy spojené s bydlením na odlehlých místech (jak v rámci kraje, tak v rámci jednotlivých obcí).
- Problémy spojené s náklady na bydlení.
- Problémy spojené s údržbou bytu či domu.
- Problémy spojené s nevyhovujícím bydlením (suché toalety, fyzicky náročné vytápění apod.).
- **Osamění**
- V souvislosti s chybějící rodinou, špatnými rodinnými vztahy.
- V souvislosti s typem bydlení (lokalita, bariéry apod.).
- V souvislosti s nedostatečnou infrastrukturou (doprava, bariéry apod.).
- V souvislosti s fyzickými omezeními (imobilitou apod.).
- **Nákup potravin**
- Nedostupnost obchodů.
- Cena potravin na malých obcích.
- Nedostatečná obslužnost území veřejnou dopravou.
- **Doprava**
- Úroveň zabezpečení hromadné dopravy na úrovni kraje.

[1] Uvědomujeme si, že nejde o ústavní péči. Uvádíme ji zde však proto, že je lidmi takto vnímána. Někteří účastníci našeho šetření dokonce nedokázali specifikovat rozdíly mezi domovy s pečovatelskou službou a domovy pro seniory.

- Zabezpečení hromadné dopravy na úrovni ORP.
- Zabezpečení hromadné dopravy na úrovni měst (včetně umístění zastávek).
- Nedostupnost speciální dopravy určené pro seniory.

- **Lékařská péče**
- Stárnutí lékařů.
- Nedostatek lékařů (praktiků a specialistů).
- Nedostatečná dopravní dostupnost nemocnic a specializovaných pracovišť.

- **Dostupnost sociálních služeb**
- Terénních sociálních služeb (pečovatelské služby).
- Nedostatečná kapacita bytů v tzv. domech s pečovatelskou službou (uvádíme zde proto, jelikož jsou tyto domy stále vnímány jako forma sociální služby).
- Finanční náročnost sociálních služeb.

- **Informovanost**
- Nedostatečná informovanost o volnočasových aktivitách pro seniory.
- Nedostatečná informovanost místních samospráv (jedná se především o obce I. stupně) o možnostech pomoci, podpory a péče.
- Nedostatečná informovanost lékařů o možnostech pomoci, podpory a péče.

3. DETAILNÍ ANALÝZA

3.1. ZÁKLADNÍ POTŘEBY SENIORŮ

Po uspokojení základních fyziologických potřeb (strava, spánek, hygiena apod.) je pro seniory bez ohledu na jejich zdravotní omezení důležité:

- **Bezpečí** (a to jak ve formě fyzického, psychického a v neposlední řadě i ekonomického).
- Potřeba **sounáležitosti, začlenění do komunity, úcty a uznání**.
- **Potřeba seberealizace, především ve smyslu naplnění volného času.**

BEZPEČÍ

Potřeba bezpečí nabírá úměrně s věkem v lidském životě stále větší váhu a stává se tak, po uspokojení základních fyziologických potřeb, jako je strava, spánek apod., nejvýznamnější potřebou osob seniorského věku.
Obsah pojmu bezpečí v této souvislosti je velice komplexní a souvisí se všemi stránkami života seniora. Senioři se chtějí cítit bezpečně na ulici, ve svém bytě, mezi lidmi, kteří je obklopují. Potřebují mít jistotu péče o svou osobu, tedy cítit se zabezpečeni, i ve vztahu k budoucnosti. Na základě našeho šetření jsme jednotlivé aspekty silně ovlivňující „pocit bezpečí" rozdělili do několika základních oblastí:

- Ekonomické jistoty = dostatek financí

S odchodem ze zaměstnání nastávají změny v ekonomickém zajištění, ekonomická situace seniorů se velmi často také mění s odchodem životního partnera. V těchto momentech seniorům zpravidla ubudou finanční prostředky. A na druhou stranu se stále častěji s procesem stárnutí objevují situace, které vyžadují nové pravidelné a nepravidelné výdaje, jako jsou např. výdaje za léky, kompenzační pomůcky, sociální služby apod.

- Fyzické bezpečí

Pro seniory je velmi důležité žít v bezpečném prostředí, potřebují mít možnost bezpečného pohybu „na ulici", bezpečného „cestování" a bezpečného pohybu ve své vlastní domácnosti.

- Zajištění péče, pomoci a podpory (také souvisí s pocitem fyzického i psychického bezpečí)

Jedná se o vědomí, že pomoc je dostupná.

- Psychická pohoda

Senioři potřebují mít důvěru v zajištění podmínek pro kvalitní život. Zásadní je důvěra v dostupnost lékařské pomoci. Dále také pocit jistoty v dostupnosti péče či podpory v případě potřeby. Je však třeba mít na zřeteli, že uspokojování této potřeby může být pro některé seniory velmi psychicky náročné, protože nechtějí ztratit svou autonomii a nechtějí být okolí na obtíž.

K psychické pohodě přispívá i pocit sounáležitosti, orientace v komunitě a dostatek informací.

SOUNÁLEŽITOST A UZNÁNÍ

Senioři hlasitě deklarují své požadavky úcty a tolerance, respektu k jejich důstojnosti a k jejich sociální integraci. Jedná se především o potřebu přijetí seniorů do společnosti a jejich (třeba i pasivní) účasti na životě komunity. S nástupem důchodového věku se mění sociální statut člověka, jedinec odchází do penze, ztrácí svoji hodnotu na trhu práce a s tím svoje dosavadní společenské postavení. Důchodce tak bývá velmi často společensky vnímán jako méněhodnotný, méněcenný a z hlediska tohoto pojetí až zbytečný. Stáří také přináší sníženou schopnost vstupovat do nových

vztahů a vytvářet kontakty s druhými. Senior na jedné straně přichází o své vrstevníky a blízké a na druhé straně již není schopen navazovat tak dobře nové vztahy, což může také přispívat k jeho sociální exluzi a osamění.
V této souvislosti také zmíníme potřebu jakéhokoliv sdružování a zachování si společenských kontaktů, které jsou pro starého člověka velmi důležité a zásadním způsobem ovlivňují kvalitu jeho života. Senioři oceňují význam volnočasových aktivit, které jsou přímo jako seniorské prezentovány a na tuto skupinu obyvatel cíleny. Nemělo by se zapomínat, že volnočasové aktivity, nejsou důležité jen pro „mladé a zdravé seniory", ale jsou stejně důležité i pro ty, kteří se již potýkají se zdravotními omezeními.
V rámci těchto aktivit může být seniorovi umožněno vykonávat takovou aktivitu, prostřednictvím níž se bude cítit užitečný.
„Stárne se nám dobře díky aktivitám, které máme. Máme tady kluby důchodců a ty mají zajímavý program." (ORP Sokolov)

POTŘEBA SEBEREALIZACE

Tato potřeba částečně souvisí s předešlou kapitolou. Člověk by měl být čilý až do vysokého věku, měl by se účastnit různých společenských aktivit, aby si co nejdéle udržel svoji sociální, psychickou a fyzickou rovnováhu. Seberealizace je v tomto věku spojena především s koníčky. Senioři, kteří i ve svém pokročilém věku zůstávají aktivní, jsou podle výzkumů spokojenější a lépe přijímají stáří než jejich pasivní vrstevníci.
„Jako bývalá učitelka v důchodu chci být dále nápomocná. Vzdělávám se v oblasti trávení času seniorů, pomáhám v klubu." (ORP Sokolov)

3.2. KONKRÉTNÍ POTŘEBY A JEJICH SATURACE NA ZÁKLADĚ AKTUÁLNÍHO ZDRAVOTNÍHO STAVU SENIORA

V této souvislosti jsme se respondentů ptali na potřeby, modelovali jsme společně situace, co, kdy senioři potřebují, a následně jsme se ptali, jak si tuto pomoc fakticky představují.

V rámci následujícího popisu potřeb jsme se opírali o postřehy z realizovaného šetření. Shrnutí je určeno k další diskusi, nemusí se vždy jednat o obecné závěry. Také je třeba zmínit, že zjištění vychází z názorů a zkušeností oslovených seniorů, nejedná se tedy o fakticky doložené informace (např. na základě statistických dat, registru sociálních služeb, zákona o sociálních službách apod.).

Jelikož však zjištění z tohoto šetření potvrdila zjištění z roku 2013, můžeme tak soudit, že se jedná o dlouhodobé trendy v pohledu seniorů na zajištění péče, pomoci a podpory ve stáří.

3.2.1. RELATIVNĚ ZDRAVÍ SENIOŘI

Jedná se o seniory:

- **Aktivní, finančně nezávislé**
- **Aktivní, bez finančních rezerv (s obavami z budoucnosti)**
- **Aktivní, potýkajícími se s finančními (případně bytovými problémy)**

Dotazovaní se shodovali, že kvalitu života v první řadě ovlivňuje zdraví člověka, které lze částečně ovlivnit, a to především fyzickou aktivitou, duševní svěžestí, radostí ze života a celkovou čilostí a činorodostí člověka. Zdravé a aktivní stárnutí představuje příležitost, jak se vyrovnat s problémy spojenými se stárnutím, oddaluje tedy i dobu, kdy budou senioři závislí na pomoci jiné fyzické osoby. Stěžejní téma pro seniory, kteří neřešili zásadní zdravotní, bytové a ekonomické otázky, byly volnočasové aktivity. Účastníci našich diskusí deklarovali svou potřebu aktivit, sdružování se a následně tedy vyplnění volného času. Seniorům by tak měly být nabídnuty možnosti zájmové, sportovní a kulturní činnosti, které by naplňovaly jejich volný čas tak, jak jim to zdravotní stav dovolí.

„Je tady krásně, na procházky a do klubu můžeme chodit." (ORP Aš)

„Můžeme chodit do kina za 60,- Kč, jsou pro nás programy v knihovně, workshopy, funguje tady universita 3. věku." (ORP Sokolov)

„Jsem šťastná, že jsem v klubu diabetiků v Ostrově. Chodím cvičit, všechny mé problémy se zlepšily. V Jáchymově je bazén, my ale už v těchto letech potřebujeme speciální cvičitelku, speciálně upravené programy. Jezdím tedy do Ostrova, nejsem sama, setkám se s lidmi, můžeme s nimi vše probrat. Hlavně, že někam patřím, za to jsem vděčná."(ORP Ostrov)

V této souvislosti je třeba zmínit, že aktivních seniorů neustále přibývá a hledají stále nové a zajímavé způsoby, jak trávit čas. Města a obce by tak měly podporovat nejen konkrétní seniorské aktivity, ale také osoby, které za těmito aktivitami stojí.

„Je třeba podporovat lidi, kteří jsou aktivní v klubech důchodců. Je třeba si uvědomit, kolik nejen času, ale mnohdy i vlastních financí tomu věnují (např. poplatky za telefonní služby, internet apod.). *" (ORP Sokolov)*

Pokud je senior aktivní a má zájem se spolkového a klubového života seniorů účastnit, většina obcí a měst mu nabízí dostatek příležitostí. Na některých obcích však účastníci našeho šetření jakékoliv aktivity cílené na seniory postrádali. V rámci našeho šetření však nebylo možno ověřit, zda kluby v těchto obcích opravdu nefungují nebo o nich „pouze" senioři nejsou informováni. Vzhledem k vnímané důležitosti těchto aktivit, klademe důraz nejen na jejich podporu, ale i na zajištění informovanosti o jejich činnosti.

„Chtělo by to něco organizovat pro důchodce, kteří ještě něco můžou, já vůbec nevím, zda se něco u nás děje. Já myslím, že tady nic není, že to není o tom, že bych neměl informace. Jediná zábava je pak pro chlapy v restauraci." (ORP Mariánské lázně)

„U nás v Rotavě určitě nic není, senioři nemají ani prostory, kde by se mohli scházet." (ORP Kraslice)

Případně je vhodné zajistit místním seniorům dostupnou formu dopravy, tak, aby se mohli účastnit seniorských zájmových aktivit v blízkých větších městech.

„V Jáchymově nic není. Musí se za vším dojíždět. Autobusové spojení není časté, v sobotu a v neděli nejede nic." (ORP Ostrov)

Jak již bylo zmíněno, ve stáří se snižuje zájem o nové aktivity, senioři ztrácí schopnost vstupovat do nových vztahů. Senior tedy na jedné straně přichází o své vrstevníky a blízké a na druhé straně ztrácí schopnost navazovat kontakty nové. Ne každý se tak jednoduše začlení do seniorských

aktivit v obci. Tito senioři jsou, pokud nemají fungující rodinu či blízké přátele, ohroženi osaměním a sociální izolací.
„Někdo se třeba nechce sdružovat. Nechtějí jezdit na akce, oni nemají zájem někam jít. Jsou pro sebe, nikam je člověk nevytáhne." (ORP Ostrov)
Jak bylo uvedeno, ne vždy je důvodem nezájmu tzv. „pohodlnost" seniora. Proto se na tyto seniory nesmí zapomínat, je třeba k nim stále hledat cesty, jak je oslovit, zapojit, případně jim nabídnou alternativní možnosti aktivit a zapojení se do nich.
„Někoho je třeba popostrčit, aby do klubu přišel. Pokud je člověk sám, nemá známé, kteří do klubu chodí, tak je to těžké." (ORP Karlovy Vary)
Nejen kluby důchodců pomáhají seniorům žít aktivně a cítit se součástí komunity, ve které žijí. Na úroveň vitality seniorů má také vliv prostředí, v kterém žijí.
„Je tady krásné okolí, příroda. Také kulturní vyžití je tady dobré."(ORP Kraslice)
„Je tady krásná příroda. Ideální podmínky pro zimní sporty, pokud lidé můžou. My chodíme běžkovat." (ORP Aš)
„Důležité jsou ty možnosti vycházek, které tady máme. Jsou tady lesoparky." (ORP Sokolov)
„Městské divadlo tady zajišťuje dopravu pro seniory, proto také mohou senioři více chodit do divadla." (ORP Cheb)

Senioři však nežijí pouze mezi svými vrstevníky, v uzavřeném prostředí, v této souvislosti nesmíme zapomenout, že současná společnost klade velký důraz na mládí, zapomíná, že lidé stárnou a generaci občanů starších tak částečně diskriminuje, jakoby stáří bylo něco nedůstojného.
„Jezdím po Karlových Varech autobusem se studenty gymnázia, chovají se strašně, staří lidé jim překážejí." (ORP Karlovy Vary)
„My se setkáváme s vedením města, mluvíme s nimi o našich problémech. Bylo by někdy dobré, kdyby to chodili poslouchat i mladí lidé, aby věděli, jaké problémy řešíme." (ORP Sokolov)
„Na poštu jezdím do Ostrova, v Jáchymově jsou neochotní. Špatně vidím, úřednice pospíchá, abych nezdržovala. Asi si neuvědomuje, že také jednou bude stará." (ORP Ostrov)

I zdraví a „zabezpečení" senioři mají obavy z budoucnosti, pro jejich psychickou pohodu a aktivní život je velmi důležitá jistota v zabezpečení pomoci, péče a podpory v případě potřeby. V této oblasti je důležitá především lékařská péče, jejíž zabezpečení je ale vnímáno jako velmi problematické v celém kraji.

I těmto účastníkům diskusí jsme položili otázku, jak si své stáří představují. Všichni vždy jednotně deklarovali, že by chtěli co nejdéle setrvat ve své vlastní domácnosti, případně v obci, kde žijí. Dle jejich názoru jim to v prvé řadě umožní vhodné bydlení. Přílišné rozměry bytu či rodinného domku jim setrvání v původní domácnosti znesnadňují. Senioři by uvítali možnost výměny větších bytů za menší, ideálně bezbariérové. Jako výhody zmiňovali menší náklady na provoz, snazší úklid a údržbu domácnosti. Dále by si přáli žít mezi svými vrstevníky, poblíž své rodiny, v dosahu základní sítě služeb. V rámci každé realizované diskuse (v roce 2017 i v roce 2013) bylo jako ideální bydlení pro seniory zmiňováno bydlení v tzv. domech s pečovatelskou službou či tzv. penzionech pro důchodce.
Úpravy stávajícího domova zmiňovány nebyly.

I někteří plně soběstační senioři využívají sociální služby, konkrétně služby pečovatelské služby, a to ve formě dovozu obědů. U této skupiny seniorů se však nejedná o osoby v nepříznivé sociální

situaci, tedy o potřebu pečovatelské služby jako takové. Dovozy obědů v potřebném režimu by mohla zajistit jakákoliv jiná firma mimo sociální sféru (tj. komerční služby).

Někteří lidé se po odchodu do důchodu či po ztrátě životního partnera ocitají ve finanční tísni, život jim komplikuje nízká penze a minimální úspory. Současná generace seniorů stále nemá vytvořené dostatečné finanční rezervy, neřešitelným problémem se pro ně pak stávají jakékoliv nečekané výdaje. Finanční otázky řešili především osamělí senioři bez finančních rezerv. Problematika nedostatku financí byla zmiňována v souvislosti s bydlením a službami, tedy i se službami sociálními, lékařskou péčí a dopravou.
„Podstatné je pro lidi ekonomické zázemí, bydlení, bezbariérové bydlení. Aby měli na léky a na služby. A taky co jíst." (ORP Ostrov)

SHRNUTÍ - ZDRAVÍ A SOBĚSTAČNÍ SENIOŘI POTŘEBUJÍ:

- Dostatek organizovaných volnočasových aktivit (informování o nich pomocí vhodných informačních kanálů).
- Atraktivní prostředí (zeleň, parky, občanská vybavenost).
- Dostatek informací o dostupných formách pomoci, podpory a péče.
- Dostupné nízkonákladové malometrážní bydlení ve vhodných lokalitách.
- Senioři chtějí žít doma nebo v domovech s pečovatelskou službou v malých bezbariérových bytech.

3.2.2. SENIOR, KTERÉMU POSTUPNĚ UBÝVAJÍ SÍLY

Do této kapitoly jsme zahrnuli problematiku seniorů:

- **S fyzickým omezením (ve většině případů se jednalo o seniory částečně imobilní) bez závislosti na péči jiné fyzické osoby**
- **Závislých na péči jiné fyzické osoby**

V úvodu je třeba zdůraznit, že tito senioři již potřebují ucelenou podporu. Proto nelze jejich potřeby saturovat „pouze" dostatečnou nabídkou sociálních služeb a služeb návazných. Potřebu služeb také nelze generalizovat, ke klientovi se musí vždy přistupovat individuálně.

Aby mohli senioři zůstat alespoň částečně soběstační, musí jim být v prvé řadě umožněn bezpečný pohyb ve městě či obci, kde žijí. Mobilita seniorů (v kontextu pohybu v prostoru, možnostech a schopnostech překonávat vzdálenost) má zásadní vliv na samostatnost seniorů a tato (třeba jen částečná) samostatnost přispívá k psychickému štěstí a spokojenosti seniorů. Ne vždy je však prostředí měst a obcí uzpůsobené seniorům tak, aby se mohli svobodně a bezpečně pohybovat. Ve svém každodenním životě se tak senioři potýkají s překážkami a omezeními, díky nimž se pak snižuje jejich soběstačnost a rozsah jejich aktivit.
„Ve městě je spousta bariér, které si zdravý člověk neuvědomuje. Vstupy do obchodů, chodníky. Pak, když se odklízí sníh, odklidí se ze silnic na chodníky." (ORP Sokolov)
„K chůzi potřebuji vozík a třeba se tady do kulturního domu nedostanu. Náš známý je na vozíku, rád by šel do kulturního domu, ale nedostane se tam." (ORP Sokolov)
„Jsou tady v zimě špatně udržované chodníky. Nikam se nedostanu." (ORP Aš)

„Když napadne sníh, staří lidé se po městě nemohou pohybovat." (ORP Karlovy Vary)
„Dojít si u nás k doktorovi je nereálné, já bych teď nešla. Všude je sníh a led. Máme tam městský autobus, ale má tak dlouhé intervaly, že než bych došla k lékaři, na poštu, musela bych tam hodiny čekat." (ORP Ostrov)
„Teď máme hodně sněhu a někteří se nedostanou ani z domu." (ORP Ostrov)
Užívání veřejné dopravy je seniorům ztěžováno různými překážkami (chodníky, nástupiště, konstrukce dopravních prostředků). Ne vždy je však řešení zavedení nízkopodlažních autobusů. Velkou překážkou může být cena.
„Pro seniory je také důležitá cena městské hromadné dopravy, ideální je, když je tato doprava zdarma." (ORP Sokolov)
„Od nás k lékaři nebo do nejbližší lékárny je to přes padesát korun." (ORP Cheb)
Překážkou může být také vzdálenost mezi místem odjezdu a domovem či místem příjezdu a konečným cílem cesty.
„Má oči, uši, tak sanitku nepotřebuje. Ale to, že má operovaná kolena, nikoho nezajímá. Do Varů ještě nějak s problémy dojede, ale do nemocnice se z nádraží má problém se dostat." (ORP Kraslice)
„Máme tady ve vesnici jakoby vlakovou zastávku, ale několik kilometrů od naší obce." (ORP Kraslice)
„V Chebu do divadla vozí seniory autobus, pak je rozváží po Chebu. Není to ale pro každého, zastavuje na daných místech, někdo to pak ještě domu sám nezvládne dojít." (ORP Cheb)
„Tady máme městské autobusy, ale nestaví u pečovatelského domu. A protože je tady vše do kopce, je to problém." (ORP Aš)
„Pro nás je problém dojít na hřbitov, k lékaři, autobusy tady nejezdí." (ORP Aš)
Pokud senioři žijí na menších obcích, potýkají se s problémy, které plynou z nedostatečného dopravního pokrytí venkovských lokalit kraje. Pokud se tak senioři potřebují dostat mimo obec či město, kde bydlí, a nemají vlastní automobil či již nejsou schopni automobil řídit, jsou zcela odkázáni na pomoc rodiny, sousedů či na veřejnou dopravu.
„Jako problém vnímám dostupnost specialistů. Staří lidé mají opravdu problém se někam dopravit, sanitu nedostanou, autobusy jezdí málo, auto pečovatelské služby je na delší cestu drahé." (ORP Mariánské Lázně)
„O víkendu u nás nic nejezdí. Nikam nemůžeme jet, nikdo za námi nemůže přijet." (ORP Kraslice)
Seniorům může pomoci pro ně uzpůsobená doprava (malé autobusy, minibusy, speciální taxi). V některých obcích je tato doprava seniorům již dostupná (např. Karlovy Vary, Sokolov, Velká Hleďsebe).
„Lidé mohou 2-3x do měsíce využít obecní auto pro seniory, někam se můžou nechat odvést, tak, aby to nenarušilo jejich finanční stabilitu. To by mělo být normální." (ORP Mariánské Lázně)
„Bezvadný je, že tady funguje senior taxi za 15 korun. Jen je třeba si ho objednat 2 dny předem." (ORP Sokolov)
„Je tady sice senior taxi, ale končí v 15:30, to je brzy. Nedostaneme se tak třeba do divadla." (ORP Sokolov)

Dále jsou pro seniory, kterým síly ubývají, velmi důležité volnočasové a společenské aktivity a jejich začlenění do společnosti. I tato skupina seniorů potřebuje informace, zážitky a podněty, které je aktivizují a spojují je s děním ve vnějším světě. Vše musí být samozřejmě uzpůsobené jejich schopnostem a možnostem.
„V Teplé je klub i mimo klub důchodců, tento klub zajišťuje program v domě s pečovatelskou službou, ale tam je uzpůsobený horšímu zdravotnímu stavu těchto lidí." (ORP Mariánské Lázně)
Velmi důležité je také zajištění speciální dopravy, aby se společenského života mohli účastnit.
„Jsme moc rádi za autobus, který sváží lidi do divadla." (ORP Mariánské Lázně)

Někteří senioři však svému okolí nechtějí ukazovat, že již nejsou v tak dobré kondici. Proto raději navenek zůstávají neaktivní, nemají potřebu nových podnětů a čas tráví raději ve svém stabilním prostředí, ve kterém se cítí bezpečně.
„Ze sociálního odboru by měli občas zajít k těm, kteří už ven chodit nemohou. Právě k těmto lidem se nic nedostane." (ORP Sokolov)

I senioři, kterým již ubývají síly, by si přáli setrvat v domácím prostředí. Zajímalo nás, co k tomu potřebují. Mimo vhodného bydlení, které jsme zmínili již v minulé kapitole, jim pobyt doma umožňuje rodina, sousedé či dostupné služby.
„Většinou ti staří lidé nechtějí nikam jinam, ale, jak nemůžou štípat dříví, je to problém…" (ORP Ostrov)
„Lidé potřebují v prvé řadě nakoupit a pomoc s péčí o domácnost."(ORP Cheb)
V této souvislosti jsme v průběhu diskusí řešili především tyto témata: zajištění stravy a základních potřeb jako je hygiena, případně úklid v domácnosti, zajištění kontaktu se světem (především prostřednictvím nabízených možností dopravy), kontrola ze strany rodiny/pečovatelek/sousedů a tlačítka tísňové pomoci.

Výše zmíněné potřeby dokáže dobře saturovat rodina, známí, sousedé či terénní pečovatelská služba. V souvislosti s pečovatelskou službou jsme řešili několik zásadních problémů, a to: časovou dostupnost pečovatelské služby, finanční náročnost pečovatelské služby a reálnou dostupnost pečovatelské služby v menších a odlehlejších obcích kraje.
„Určitě je třeba zajistit trvalou pečovatelskou službu." (ORP Sokolov)
„Problém pečovatelské služby je, že je od/do." (ORP Sokolov)
„Je třeba rozšířit terénní služby, ale na to je třeba u nás naplněna kapacita pečovatelských služby. Je potřeba, aby pečovatelka chodila ne jen jednou, ale třeba třikrát. Je prostě potřeba navýšit hodiny u jednoho člověka." (ORP Mariánské Lázně)
„K nám služba nedojede." (ORP Ostrov)
„Pečovatelská služba je drahá, lidé ji nechtějí." (ORP Aš)
V rámci diskuse se také nastínila otázka, co vše má pečovatelská služba poskytovat.
„Pečovatelská služba zajišťuje úklidy a obědy, nákupy, ale to by nemusela být sociální práce, může to udělat někdo jiný, jiná firma, může to být jiná profese. Senioři nemůžou chodit a potřebují nákupy, ale nemusela by to dělat pečovatelská služba." (ORP Mariánské Lázně)

Pokud senioři zůstávají v domácnosti sami, deklarují také potřebu jistoty v dostupnou pomoc v kterékoliv denní době. Spontánně tak jmenovali potřebu tzv. tlačítek (případně speciálních mobilních telefonů), které by jim zajistily pomoc v momentě, kdy ji budou potřebovat.
„Když se vám udělá špatně, je třeba mít možnost zavolat si pomoc. To dřív šlo v pečovatelských domech, teď to tak není." (ORP Sokolov)

Pomoc pro seniory jsou také služby mimo sociální oblast, které za nimi „přijdou domu".
„Funguje tady Svaz postižených civilizačními chorobami, ti půjčují kompenzační pomůcky a za klienty jezdí domu." (ORP Karlovy Vary)
„Ze zdravotnických potřeb také rozváží, například pleny přímo do domovů seniorů." (ORP Karlovy Vary)

SHRNUTÍ - SENIOŘI, KTERÝM DOCHÁZEJÍ SÍLY, POTŘEBUJÍ:

- Dopravní dostupnost spádových měst a obcí pro obyvatele menších vesnic. Zajistit bezbariérovost dopravních prostředků.

- Pokrytí měst a obcí pravidelnou a bezbariérovou městskou hromadnou dopravou. Zajistit bezbariérovost dopravních prostředků a umístění zastávek v reálné docházkové vzdálenosti.
- Cenově dostupnou dopravní službu na základě konkrétních potřeb, která by kooexistovala vedle normální veřejné dopravy.
- Upravit veřejná prostranství, budovy a komunikace pro pěší tak, aby se zvýšila úroveň bezpečnosti chodců a zajistila se tak ve městech a obcích větší soběstačnost osob s omezením pohybu.
- Aktivity úměrné možnostem jednotlivých seniorů (fyzické aktivity uzpůsobit zdravotnímu stavu apod.).
- Časově i místně dostupné terénní sociální služby (zejména pečovatelskou službu).
- Dostupné služby návazné (např. tlačítka tísňové pomoci, případně služby s „dovozem domů“, tedy dovoz potřebných kompenzačních a zdravotních pomůcek, pedikúra apod.).

3.2.3. SENIOŘI VYŽADUJÍCÍ 24 HODINOVOU PÉČI

Jedná se o seniory, kteří jsou již klienty péčových pobytových zařízení sociálních služeb. Našeho šetření se účastnilo několik uživatelů domova pro seniory, jednalo se však o soukromé zařízení. Z našeho pohledu se nejedná o vypovídající vzorek uživatelů pobytových zařízení sociální péče, přesto však jejich názory a zkušenosti považujeme pro naše šetření za důležité.
„Proč jsem v domově pro seniory? Nechtěla jsem zatěžovat děti. Jsem spokojená, že máme každý svůj pokoj, to soukromí oceňuji, byla jsem zvyklá na kolektiv, ale jsem ráda, že mám ve svém pokoji soukromí. Také se mi líbí, že máme možnost za někým jít, máme možnost poradit se s někým.“(ORP Mariánské Lázně)

Účastníci našich šetření, přestože sami preferovali možnost zůstat doma s péčí, obecně zmiňovali důležitost dostupnosti pobytových zařízení. Tato potřeba vyplynula především z popisovaných situací, kdy senioři nemají rodinné příslušníky, kteří se o ně můžou nebo chtějí starat, a bydlí v lokalitách kraje, kde je jakákoliv forma pomoci (mimo té rodinné a sousedské) nedostupná, nemohou si již dojít nakoupit, setrvat v domácnosti, kde je fyzicky náročné topit apod. Mnohdy je pro ně jediné řešení odejít do pobytových zařízení sociálních služeb, přestože by pro ně byla „nižší forma“ pomoci dostatečná.
„A v Abertamech jsem měla sousedku, která nemá rodinu. Nějakou dobu jsem ji pomáhala, stačilo jí občas dojít nakoupit a pomoct s domácností, ale sama jsem chodila do práce a neměla jsem tolik času. Asi před deseti lety proto musela odejít do domova důchodců.“ (ORP Ostrov)
Přestože senioři zmiňovali akutní potřebu zvýšení kapacity v pobytových zařízeních, nejednalo se však o konkrétní požadavky na navýšení míst ve stávajících zařízením, senioři deklarovali potřebu nových, menších domovů pro seniory v lokalitách, kde žijí.
„Tady v Karlových Varech je domovů pro seniory zoufale málo.“ (ORP Karlovy Vary)
„V Kraslicích nic pro seniory není, nemají kam jít. Je to potřeba.“ (ORP Kraslice)
Senioři tak, v případě umístění do pobytového zařízení, zůstávají stále blízko své rodině, kamarádům, známým.
„Tady domov důchodců žádný není, pokud tak naši známí odejdou, jednou, dvakrát za nimi někdo jede, ale je to daleko. Pak už s nimi kontakt ztratíme.“ (ORP Kraslice)

S tímto také souvisí požadavek na částečné „přenesení“ svého původního prostředí do pobytového zařízení. Pokud starý člověk odejde ze svého domova, je velmi důležité, aby si s sebou mohl vzít si všechny věci, které chce.
„Máme tady svůj pokoj a své věci. To je pro nás velmi důležité.“ (ORP Mariánské lázně)

Preference institucionální péče u některých seniorů tak do značné míry není vázána na její nezbytnost, ale na neexistující či nedostatečné možnosti zajištění potřebné pomoci a pocitu bezpečí ve stávajícím prostředí seniora. Pokud je klient v domově pro seniory, nevznikají mu náklady na bydlení, stravu a léky, nemusí hradit další ambulantní či terénní služby. Zůstatek 15 % z příjmu je pro jeho osobní spotřebu. Dalším klíčovým prvkem je informovanost, co všechno může která služba zajistit, jaké má senior alternativy, jak vypadá skutečný život v domově pro seniory.

SHRNUTÍ - SENIOŘI S 24 HODINOVOU PÉČÍ POTŘEBUJÍ:

- Kvalitu a důstojnost péče.
- Zachování kontaktu s jejich přirozeným prostředím.
- Zachování soukromí (v maximální možné míře).

3.3. KONKRÉTNÍ FORMY POMOCI/PODPORY

V této kapitole se konkrétně věnujeme jednotlivým formám poskytování péče a zajišťování potřeb seniorů tak, jak jsou v území využívány a vnímány.

3.3.1. PODPORA A POMOC ZE STRANY RODINY

V průběhu našich rozhovorů se senioři shodovali, že úloha rodiny je svým způsobem v péči o své starší příslušníky nenahraditelná a nelze ji suplovat žádnými institucemi. Obecně můžeme tedy konstatovat, že tak, jako v celé České republice, tak se i v Karlovarském kraji o toto tradiční pojetí opírá základní model poskytování péče o nesoběstačné členy rodiny.
„Podívejte se, jak to chodí všude ve světě, o staré lidi se rodina stará…“(ORP Mariánské Lázně)
„V Ostrově se většinou o staré lidi stará rodina.“ (ORP Ostrov)
„Prioritní je rodinné zázemí – aby pomohly děti.“ (ORP Ostrov)
Pokud děti žijí blízko, ve většině případů tak svým rodičům v seniorském věku pomáhají.
„Když někam potřebuji, děti mě dovezou.“ (ORP Kraslice)
„Jednou za dva měsíce dojede syn a jedeme na velký nákup. Taky topím v kotli, pro mne je to náročné. Syn mi alespoň částečně ulehčí, že mi vše připraví a nanosí. Já to jen házím do kotle.“ (ORP Ostrov)
Přesto však by senioři byli rádi na pomoci svých dětí co nejméně závislí, především z toho důvodu, že si sami uvědomují problematiku této péče, nechtějí tak svým dětem komplikovat život, zatěžovat jejich rodiny.

3.3.2. ZAJIŠTĚNÍ POMOCI FORMOU SOUSEDSKÉ VÝPOMOCI

Z našeho šetření vyplynulo, že v současné době sousedská výpomoc relativně dobře funguje v menších obcích kraje, ve většině případů si však mezi sebou vypomáhají vrstevníci.
„Ze sousedů pomůžou jedině také senioři, starousedlíci. Mladí toho mají hodně a ani pomáhat nechtějí." (ORP Sokolov)
Setkali jsme se také s případy, kdy byla tato pomoc zpoplatněna.
„Teď mi pomáhají sousedé, ale je to tak, že, když něco chci, taky si to zaplatím." (ORP Aš)
„U nás to je tak, že, když někdo chce pomoc, zajistíme lidi, oni si to pak zaplatí mezi sebou." (ORP Aš)

3.3.3. ZAJIŠTĚNÍ POMOCI FORMOU POSKYTOVANÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

Ne všichni senioři mají děti, případně jejich děti žijí v jiném kraji naší republiky, nezanedbatelná část seniorů tak žije osamocena. Tito senioři jsou pak závislí na jiných formách pomoci. Pomoc formou terénních sociálních služeb však někteří považují za finančně nedostupnou.
„A především ti osamělí senioři, ti často ani peníze nemají si pečovatelskou službu zaplatit." (ORP Aš)
„Máme malé důchody, musíme platit bydlení, stravu a léky. Na služby už nemáme peníze." (ORP Sokolov)
Nebo za ni někteří nejsou ochotni vydávat své finance, někteří paradoxně ani do výše příspěvku na péči.
„Lidé mají stále pocit, že by sociální služby měly být zadarmo. Myslí si, že jsou ty služby drahé, nechtějí za tuto práci platit." (ORP Aš)
„Kolikrát přijdou rodiny a chtějí péči. Dokonce mají i příspěvek na péči. Ale služby nechtějí platit. Málokdo chápe, že právě na zaplacení služby je příspěvek na péči." (ORP Aš)
„Lidé nemají na služby, lidé je nechtějí z finančních důvodů. Prostě lidé za služby nechtějí platit. Příspěvky na péči berou, bere si to rodina." (ORP Ostrov)
Na druhou stranu jsme se v rámci této diskuse setkali s neinformovaností, případně se situacemi, kdy se senioři či pečující styděli o příspěvek na péči či jinou pomoc požádat (pečujícím v tom brání morální hodnoty vycházející z tradičního pojetí rodinné péče, seniorům pak pocit, že by se měli čehokoliv dožadovat).
„Ještě se starám o devadesátiletou maminku. O příspěvku na péči jsem se dočetla. Ale měla jsem ostych se jít zeptat. Nakonec mě přesvědčil článek v autobuse, že požádat o příspěvek není ostuda. A stejně tak znám jednu paní, která o příspěvek pro svého manžela také nezažádala právě z ostychu." (ORP Aš)

3.3.4. DOBROVOLNICTVÍ

Jak jsme již uvedli výše, pro seniory je velmi důležitý kontakt s okolním světem. Vzhledem k tomu, že ne vždy v tomto směru funguje rodina (rodina není, případně je daleko), je ideální, aby se využila práce dobrovolníků a dobrovolnických organizací.
„Každá návštěva potěší, psychika jde hned nahoru." (ORP Sokolov)
Důležité je však získat důvěru seniorů a vybudovat osobní a přátelské vztahy dobrovolníků se seniory.
„No, podívejte, to není tak jednoduché. Staří lidé musí mít důvěru a ta se musí vybudovat." (ORP Mariánské lázně)

„Tady myslím dobrovolníci byli ze středních škol a nefungovalo to. Neuměli si najít k seniorům cestu? Nebo se o nich nevědělo?“ (ORP Sokolov)

Také někteří aktivní senioři by se rádi zapojili do dobrovolnictví.

„My bychom z klubu mohli za někým chodit. Ale, jak se o něm dozvíme?“ (ORP Sokolov)

3.4. PROBLEMATIKA DOMŮ S PEČOVATELSKOU SLUŽBOU (DPS)

Jako ideální bydlení pro seniory byly opět (stejně tak jako v roce 2013) uváděny tzv. domy s pečovatelskou službou či penziony pro důchodce. Proto tomuto typu „služby“, respektive „bydlení“ věnujeme zvláštní kapitolu.

Z pohledu seniorů se jedná o malometrážní byty v městských či obecních domech, které jsou určeny seniorům, kteří jsou zatím schopni se o sebe sami postarat a vystačí si jen s občasnou výpomocí. Senioři si s tímto typem bydlení spojují především bezpečí, ekonomickou dostupnost, méně starostí s údržbou, zajištění péče, pomoci (lékařské a sociální) a také začlenění do komunity. Velmi často je tato forma bydlení vnímána jako řešení po úmrtí partnera.

„V penzionu jsem spokojená, mám jistotu střechy nad hlavou, tepla a teplé vody. Chodí nám sem lékař, máme tady krámek.“ (ORP Karlovy Vary)

„Jednou možná v pečovateláku skončím, protože je tam snížené nájemné.“ (ORP Sokolov)

„Byt dají rodině, protože se chtějí i stěhovat do menšího.“ (ORP Mariánské Lázně)

„Senioři mají zájem o bydlení pro seniory, bytový dům pro seniory, kde by byl správce a staral by se o údržbu tohoto domu.“ (ORP Mariánské Lázně)

„Manžel zemřel, zůstala jsem sama na venkově, se zahradou, dobytkem, přemýšlela jsem co dál. Syn má rodinu a děti.“ (ORP Mariánské Lázně)

„Máme tady v domě zázemí veliké, jsem tam opravdu rád, máme v budově lékaře, sestřičky, obchody a lékaře. Vše tam je propojené – nákupy, úklidy, obědy. A to je to, proč jsme tak spokojení.“ (ORP Mariánské Lázně)

„Bydlím v pečovatelském domě již 20 let, od té doby, co manžel zemřel. Neměla jsem nic.“ (ORP Karlovy Vary)

„Bydleli jsme ve Staré Roli v třetím patře. Manžel zemřel a já jsem pak šla do penzionu v Rybářích.“ (ORP Karlovy Vary)

„ Všichni chtějí dům s pečovatelskou péčí. Chtějí mít garsonky, maximálně 1+1.“ (ORP Mariánské Lázně)

Mnozí pak tento typ bydlení oceňují i z hlediska prevence proti osamění.

„Všude jezdí zdravotní služba, to je pravda, ale lidé, kteří jsou v DPS si to nemohou vynachválit, mají teplo, vodu, mohou jít ven, mají lavičky. Byty jsou malé, mají tam knihovnu, lavičky, mezi sebou se baví. To je hodně důležité. Ti lidé tam žijí, nečekají na smrt.“ (ORP Ostrov)

„Manžel zemřel, sousedé byli v práci, já tam byla sama. Tady v domě s pečovatelskou službou jsem nadmíru spokojená.“ (ORP Aš)

„Lidé chodí do pečovateláků z několika důvodů, nechávají své byty mladým, o byty se již nezvládají starat, nechtějí být sami, když jsou všichni sousedé v práci.“ (ORP Sokolov)

Ne vždy to však znamená, že obyvatelé těchto domů využívají pečovatelskou službu.

„Měl by se tady postavit ještě jeden penzion, aby měli senioři jistotu bydlení v městských bytech s rozumným nájmem. Jak lidé stárnou, potřebují menší byty. A stačí, aby tam pečovatelská služba jen docházela, když někdo bude potřebovat.“ (ORP Karlovy Vary)

„Tady v domě s pečovatelskou službou funguje pečovatelská služba, ale lidé ji moc nevyužívají. Hlavně ty obědy, někdo na nákupy. Ale třeba okna nám myje jedna sousedka. I na nákupy si raději dojdeme sami nebo si navzájem nakoupíme. Ta služba je drahá." (ORP Aš)
„Jsem v pečovateláku už 20 let a služby využívám jen, když jsem nemocná." (ORP Karlovy Vary)
V rámci našeho šetření jsme se setkali s velmi spokojenými „klienty" těchto domů či penzionů. Nespokojenost byla zmíněná pouze jedenkrát, a to v souvislosti s chybějícími společnými prostorami.
„Nic, mimo prostoru, kde bychom se mohli scházet, nám v pečovateláku nechybí." (ORP Sokolov)
„Garsonky v domě jsou malé, nemáme se tedy kde sejít. A když k nám přijede návštěva, nemáme s ní kam jít, do bytu se nevejdeme." (ORP Sokolov)

Je důležité zmínit, že pobyt v domech s pečovatelskou službou senioři nevolí z důvodu potřeby využívání pečovatelské služby. Značná část obyvatel těchto domů není v současné době na sociálních službách závislá, pečovatelskou službu nepotřebuje.

SHRNUTÍ - DOMY S PEČOVATELSKOU SLUŽBOU ŘEŠÍ:

- Kvalitní a dostupné bydlení.
- Sociální začlenění seniorů do komunity.
- Pomoc pro seniory, jejichž zdravotní stav nevyžaduje umístění v pobytových zařízeních.

3.5. PROBLEMATIKA INFORMOVANOSTI

Ne vždy mají senioři dostatečné povědomí o tématech, která se jejich života bezprostředně dotýkají. Jedná se o informování o plánovaných akcí pro seniory, o možnostech podpory, pomoci a péče nebo také o finanční podpoře ze strany státu.
„My bychom rádi věděli o tom, co ve Varech dělají ostatní kluby. Tyto informace si nepředáváme." (ORP Karlovy Vary)
„U nás se vždy dozvíme, co se stalo, jak to proběhlo, ale, co bude, to nevíme."(ORP Mariánské Lázně)
„Sociální poradenství funguje, ale lidé to nevědí. Oni jdou k lékaři a ví jen to, co jim řekne lékař. Dostanou se do náročné situace a nevědí, kde žádat pomoc." (ORP Mariánské Lázně)

Dle našich zjištění jsou informováni především senioři, kteří se aktivně účastní klubového či zájmového života.
„Ve svazu si pomáháme, máme právníka, může se kdokoliv na cokoliv zeptat." (ORP Mariánské lázně)
Ne všichni senioři se však účastní seniorských aktivit.
„Každý senior není v klubu důchodců. Pořád se informace cílí na tyto kluby. Ale ti lidé, kteří jsou doma, ti ty informace nedostanou" (ORP Cheb)
„Kdo nechodí do klubu, tak nic neví." (ORP Kraslice)
„Já moc nevycházím, do klubu nechodím a o senior taxi slyším dnes poprvé." (ORP Sokolov)
„Všichni senioři přeci nechodí do klubů důchodců. Proč se tedy senioři informují jen prostřednictvím klubů? Proč se přednášky dělají jen v klubech?" (ORP Cheb)
Místní samospráva také oslovuje především aktivní, soběstačné seniory.

„Město dělá posezení s důchodci, když máme připomínky, město se snaží nám vycházet vstříc. Ale na to posezení chodí ti aktivní senioři, ti, kteří už nevychází ze svých bytů, se nic nedozví a město se nic nedozví o nich.“ (ORP Sokolov)

Nedostatek informací nepociťují pouze senioři, ale i zástupci samospráv obcí I. stupně. Ani tito lidé nemají vždy dostatečné povědomí o nabízených sociálních službách, které jim mohou pomáhat při řešení problémů obyvatel v sociálně nepříznivých situacích.

„Chtělo by to jednoho člověka pro celý region, koordinátora péče, který by shromažďoval požadavky z obcí a pomáhal jim problémy řešit. Ne, jak je to teď, že každá obec to řeší jen sama za sebe.“ (ORP Mariánské lázně)

„Určitě by to chtělo lepší informovanost na obcích. Tam se ti lidé přijdou zeptat.“ (ORP Cheb)

Za vhodné informační kanály senioři považují především **regionální tisk, místní rozhlas** a **vzájemné ústní předávání (formální i neformální) informací.**

„Noviny jsou dobré, ale přečtou si to a zapomenou. Pak je dobré to ještě připomenout v místním rozhlase.“ (ORP Mariánské Lázně)

„Ideální by byl digitální rozhlas.“ (ORP Mariánské Lázně)

SHRNUTÍ - SENIORŮM BY MĚLY BÝT DOSTUPNÉ INFORMACE:

- O nabídce volnočasových aktivit.
- O kulturním dění.
- O možnostech pomoci, podpory a péče prostřednictvím sociálních služeb a služeb návazných.
- O možnostech finanční pomoci.
- Informace by měly být dostupné i mimo kluby důchodců.

SHRNUTÍ - VHODNÉ INFORMAČNÍ KANÁLY:

- Místní samospráva, členové sociálních výborů na obcích.
- Koordinátor péče.
- Místní rozhlas.
- Regionální tisk.
- Zájmové organizace a sdružení.

3.6. SPECIFICKÉ POTŘEBY VENKOVSKÝCH LOKALIT

Přestože je v rámci celého kraje obyvatelstvo koncentrováno především do větších měst, nesmíme zapomínat na problematiku života v nejmenších obcích. Senioři pociťují znatelné rozdíly mezi životem v městském prostoru ve srovnání s životem v prostoru vesnickým.

ROZDÍLY JSOU PŘEDEVŠÍM V:

- V občanské vybavenosti
- V nabídce služeb
- V rozdílné úrovni dopravní obslužnosti

- V nabídce volnočasových aktivit
- V nižší míře informovanosti místních samospráv

PROBLÉMY ŽIVOTA NA VESNICI

- **Chybějící obchody v obcích**

V některých menších obcích kraje nemají lidé možnost nákupu základních potravin. V dalších lze nalézt pouze obchody vedené vietnamskými prodejci. Lidé zde samozřejmě mohou nakupovat, stěžují si však u těchto prodejců na příliš vysoké ceny. V obcích také chybí specializované obchody, jako např. masna a lékárna.

Někteří senioři na cestu za nákupem do města využívají své vlastní automobily, některé „vozí" rodinní příslušníci či sousedé, někteří jsou však odkázáni na veřejnou dopravu, která jim však ne vždy vyhovuje (z hlediska časových intervalů, neposkytování služby během víkendů, nedostatečné bezbariérovosti vozů, ceny jízdného či „nedochozí" vzdálenosti zastávek).

„Nejbližší potraviny jsou sedm kilometrů, což je pro starší lidi skoro nepřekonatelná vzdálenost." (ORP Cheb)

„Pokud nemají auto, děti, není kdo, by je tam odvezl." (ORP Aš)

„U nás je to drahé a není u nás masna, mám štěstí, že autobusem mohu dojet do Ostrova, vezmu si velkou tašku, nakoupím a tašku nechám u kamarádky, její syn bydlí u nás, vozí děti na kroužky, vyzvedne mi u ní nákup a hodí mi to domu. Bydlí totiž ve stejné ulici, mám tuhle výhodu." (ORP Ostrov)

„Bylo u nás dříve hodně obchodů, teď máme jednoho Vietnamce a jeden normální obchod. Ti mladý si to neuvědomují, ale pro nás je špatné, když musíme pro všechno do Mariánských Lázní." (ORP Mariánské Lázně)

„Máme dva obchody, ale je to tam vše mnohem dražší. V Abertamech se dá nakupovat jen pečivo. Protože je to drahé." (ORP Ostrov)

„Třeba lékárna, to je problém. Ta tady není. A tu staří lidé často potřebují. Bývala, ale asi se neuživila." (ORP Kraslice)

- **Spoje, veřejná doprava**

Senioři žijící v odlehlejších obcích si stěžují na nedostatečnou obslužnost regionu veřejnou dopravou. Chybí jim spoje nejen do velkých měst (Karlovy Vary, Sokolov), ale i do spádových obcí. Především místa s řidším osídlením (jedná se o příhraniční lokality) jsou obsluhována ve všedních dnech pouze sporadicky, o víkendech pouze výjimečně.

- Pravidelnost spojů

„V Rotavě o víkendu nic nejezdí." (ORP Kraslice)

„V obci není lékař, obchody, lékárna…o to více chybí ta doprava." (ORP Aš)

- Ceny

„Cesta do Chebu od nás stojí 62,- Kč." (ORP Cheb)

- **Nedostatek kulturního vyžití**

Také obyvatelé menších sídel chtějí mít příležitosti ke kulturnímu vyžití, rozvíjení sociálních kontaktů a možnostem realizovat své koníčky. Na malých obcích tyto možnosti často nemají.

„U nás v Rotavě chybí místnost pro důchodce, nemají se ani, kde scházet." (ORP Kraslice)

„V Kynžvartě veselo není, máme tam Domov se zvláštním režimem, ale jsou tam ležáci. Nestýkáme se jako důchodci". (ORP Mariánské Lázně)

„V Abertamech není nic, jediné, co tam máme je příroda a vzduch, ale z toho ti staří už nic nemají."(ORP Ostrov)

- **Nízká míra informovanosti**

V tomto případě nejen seniorů samotných, ale také zástupců místních samospráv.

„Obce nemají příručku, kde by získaly informace." (ORP Cheb)

„Proč kraj organizuje vzdělávání pro zástupce klubů důchodců, dá jim i příručku, a něco podobného neudělá pro zástupce malých obcí, pro členy sociálních výborů. Mohl by být takto vzdělaný nebo jen pravidelně informovaný jeden člověk na obci. Lidé, kteří potřebují pomoc, často chodí na úřad se zeptat. My pak velmi složitě sháníme informace, stojí nás to hodně času a úsilí." (ORP Cheb, seniorka, členka sociální komise obce)

- **Nedostupnost lékařů**

„Od nás je to k nejbližšímu lékaři 18 kilometrů…" (ORP Cheb)

- **Přístup k sociálním službám**

Terénní sociální služby – pečovatelská služba

Na základě získaných informací je pečovatelská služba na malých obcí nedostupná. Současný systém je nastaven tak, že se v rámci spolufinancování sociálních služeb požaduje spoluúčast obcí, malé obce však velmi často tuto spoluúčast neakceptují, případně vedení těchto obcí nemá dostatek informacím (jak o možnostech sociálních služeb, tak o potřebách svých obyvatel), a jejich obyvatelé by tedy byli nuceni uhradit plnou cenu sociální služby.

Pro naše potřeby pokládáme za důležité zjištění, že obyvatelé menších obcí vnímají terénní sociální služby jako drahé a pro ně finančně nedostupné, jelikož dojíždějí z větších dálek a tuto dopravu si klienti sociálních služeb musí platit. Obyvateli menších obcí by tak tato služba byla vnímána jako „dostupnější", pokud by měla sídlo např. ve „střediskových obcích" (tedy pro své okolí spádových obcí s alespoň elementární občanskou vybaveností) a pracovníci služby by pak dojížděli z pro ně přijatelných vzdáleností.

„My spadáme pod Aš, ale naši senioři si nemohou dovolit platit pečovatelky až z Aše." (ORP Aš)

Zásadní role v této problematice patří tedy místní samosprávě.

„Problém jsou ty obce, 20 km není jednoduché dojet. Vím, že tady oslovili starosty z obcí, zda mají o službu zájem, a neozvali se. Je to taky o tom, že se jich to osobně netýká, neřeší to. A jejich lidi to nenapadne, že by mohli mít službu. Nebo si myslí, že by ji nezaplatili." (ORP Ostrov)

„Je to hodně o tom, jak se stará starosta. My máme bezvadného starostu, proto se nám žije dobře." (ORP Aš)

Domy s pečovatelskou službou

Na malých obcích se velmi často stává, že senioři žijí na samotách, případně v nevyhovujících podmínkách (suché toalety, složité vytápění, špatné komunikace k obydlí). Terénní pečovatelské služby nejsou vždy řešením dané situace, tito senioři jsou nuceni opustit své domovy a využít pobytové sociální služby (pokud jsou pro ně dostupné). Ideální řešení pro obce by pak byly obecní domy s několika byty, které by byly seniorům přizpůsobeny. Senioři by tak mohli zůstávat ve své obci (obec by měla možnost se o své seniory postarat), zvýšila by se pro ně dostupnost sociálních a zdravotních služeb a senioři by také nežili tak osamoceně. Účastníci šetření dále zdůrazňovali důležitost společných prostor pro setkávání v těchto domech.

„Lidé pak mohou umřít tam, kde žili a kde zestárli. Je špatně, když musí odejít a takovéto byty by jim třeba pomohly a stačily. To by bylo řešení, ty naše seniory dát do jednoho domu, kde by měly společnost, topení, teplou vodu, pro obce by bylo snadnější se o ně postarat." (ORP Cheb)

„Dřív měla každá vesnice chudobinec, aby se o své obyvatele v nouzi mohla postarat." (ORP Cheb)

„Měla jsem daleko do obchodu, daleko na poštu, byla jsem tam sama, proto jsem teď v DPS v Aši." (ORP Aš)

„Pro menší obce by byl fajn nějaký penzion s pečovatelskou službou, aby přestárlí lidé měli kde dožít. Lidem se tady bude dobře žít, měli by jistotu, že se o ně někdo postará." (ORP Aš)

SAMOSPRÁVY OBCÍ

Hodně záleží na vedení a proaktivitě vedení obcí. Některé obce se snaží některé problematické situace řešit.

- *„Máme super starostu, ten se o nás stará.“ (ORP Aš)*
- *„Pro mobilní seniory pořádáme všechno, pro ty ostatní máme sice pečovatelskou službu, ale je to nedostačující. Nikdy tam senioři nikoho nezajímali.“ (ORP Mariánské lázně)*
- *„Není lékárna, tak sbíráme recepty na úřadě a pak léky dovezeme.“ (ORP Aš)*
- *„My jednou týdně nabereme naše seniory po domech, tedy ty, kteří se předem přihlásí, a odvezeme je na nákup.“ (ORP Aš)*
- *„Uvažujeme o tzv. seniorském centru v obci, to znamená domu, kde by byly jednopokojové byty a byla by u nich sociální služba.“ (ORP Aš)*
- *„Máme tzv. rychlou rotu, nejsou sociální pracovníci, jsou to pracovníci obce. Ti zajistí obědy apod.“ (ORP Mariánské Lázně)*
- *„Úřad má zaměstnankyni, která roznáší obědy, starším nad 80 let pomůže s úklidem a nákupy (drobný úklid, drobný nákup).“ (ORP Ostrov)*
- *„S lékárnou v Potůčkách jsme se domluvili, staří obyvatelé na náš úřad dojdou s receptem a lékárna jim je do druhého dne dodá.“ (ORP Ostrov)*
- *„Museli jsme zorganizovat pomoc a vzít traktor, aby mu dovezl nákup na 14 dní.“ (ORP Ostrov)*

I v rámci řešení problematiky venkovských lokalit se naše zjištění neliší od závěrů šetření, které probíhalo v roce 2013.

SHRNUTÍ – PROBLEMATIKA VENKOVSKÝCH LOKALIT:

- Řešení dostupnosti pečovatelské služby v malých obcích.
- Podpora veřejných služeb - nákup potravin, dovoz léků, úklid a péče o domácnost, údržba domu.
- Podpora uzpůsobené dopravy - mobilita.
- Podpora dostupnosti terénních pracovníků.
- Vytvoření center služeb pro seniory ve větších „střediskových“ obcích, z nichž by sociální pracovníci a zdravotníci dojížděli do obcí ve spádovém území.
- Zbudování seniorského bydlení ve větších „střediskových“ obcích. V tomto zařízení by měly také být zároveň společné prostory.

3.7. SPECIFICKÉ PROBLÉMY JEDNOTLIVÝCH ORP

V následujících kapitolách uvádíme konkrétní poznámky k problematice jednotlivých ORP. Nejedná se o kompletní výčet, který ani nebyl cílem našeho šetření. Přesto pokládáme za důležité zmínit konkrétní připomínky seniorů k jednotlivým lokalitám zmínit.

Tyto informace však nemusí vyplývat z reálné situace v ORP, ne všichni účastníci měli dostatek informací o možnostech a situaci v území. V některých případech neměli jasnou představu

o sociálních službách, které mohou být v území poskytovány. Přesto nebo právě proto jsou z našeho pohledu tyto informace důležité.

Pro doplnění a srovnání také uvádíme konkrétní problémy zmiňované v rámci šetření, které proběhlo v roce 2013.

3.7.1. ORP Aš

Zmiňované problémy v roce 2013

- Pracovní doba pečovatelské služby
- Nezajištění pečovatelské služby v některých obcích v regionu
- Dopravní obslužnost v rámci města Aš
- Dopraví obslužnost ORP
- Chybějící zastávky městské hromadné dopravy (např. u tzv. domu s pečovatelskou službou)
- Nedostatek lékařů
- Vybavení bytů v DPS určených seniorům, problémy s údržbou bytů
- Údržba města v zimním období
- Chybějící sociální služby a služby návazné (právní poradna, 24 hodinová pomoc)

Zmiňované problémy v roce 2017

- Chybějící venkovní lavičky v blízkém okolí tzv. „domu s pečovatelskou službou“ (případně lavičky nevyhovující)

„Tady je laviček u domu strašně málo a jsou stále obsazené. Musím jít třeba až k muzeu, pokud se chci venku posadit.“

„Tady v Aši jsou lavičky bez opěradel, ale my bychom se rádi opřeli.“

- Městská doprava na území města Aš

„O víkendu tady nejezdí městská doprava. Je tady vše do kopce, staří lidé už moc daleko nedojdou.“

„Pro lidi z pečovatelského domu je problém i dojít na hřbitov.“

„Chybí nám zastávka tady u pečovatelského domu, bylo by dobré, kdyby třeba alespoň jednou denně autobus zastavil.“

„Chybí tady něco jako doprava pro seniory, mohl by to být klidně mikrobus, který by vozil lidi k lékaři. Oni by si to i rádi zaplatili.“

- Veřejná doprava na území celého ORP

„V obcích nejsou lékaři, lékárny, obchody s potravinami, ani pošta tam není, o to víc je problém, že ta veřejná doprava je tak špatná.“

- Údržba veřejných komunikací v zimním období

„V zimě jsou tady špatně udržované chodníky. Já k chůzi potřebuji vozík a s tím se tady nikam nedostanu.“

„Je tady vše z kopce či do kopce. A pokud ještě k tomu chodníky nejsou perfektně vyčištěné, já se už prostě nikam nedostanu."

- Stárnoucí lékaři

„Naše mu panu doktorovi je přes osmdesát, sestřička je jeho o něco mladší manželka. Jenže on nemůže přestat ordinovat, on by to po něm neměl kdo převzít."

- Omezená dostupnost lékařské péče v menších obcích ORP

„K lékaři musíme do Aše, někdy až do Chebu."

- Chybějící lékárny v menších obcích ORP

„Autobusy jezdí opravdu špatně a lékárna je až v Aši. Pokud lidé nemají děti, nemají auto, jak to mají udělat?"

- Chybějící možnosti uzpůsobeného bydlení pro seniory v menších obcích

„Právě kvůli těm problémům, (topení pevnými palivy, vzdálenost obchodu, pošty, lékárny apod.) *které mají staří obyvatelé na malých obcích, je takový penzion pro seniory v obci řešení. Ti lidé by byli někde, kde se jim poskytne služba, pomoc. Budou vědět, že tam můžou odejít. Nebudou mít strach nebo stud, že se o ně rodina nepostará."*

„Dřív měla každá obec pastoušku…"

- Chybějící obchody s potravinami v menších obcích ORP

„Klasické potraviny nemáme, u nás je jen Vietnamec a ten je předražený. Takže důchodci mají málo peněz, ale musí kupovat draze, protože jinam na nákup se nedostanou."

- Nezájem obyvatel o pečovatelskou službu (především z důvodu nedostatku relevantních informací)

„Lidé si myslím, že je služba drahá, že by na ni neměli peníze."

KONKRÉTNÍ DOPORUČENÍ ÚČASTNÍKŮ ŠETŘENÍ:

- Zajistit dostupnost lékáren
- Zajistit finanční dostupnost pečovatelské služby i v malých obcích ORP
- Zajistit dostupnost lékařské péče (praktických lékařů i specialistů)
- Zajistit dopravu pro seniory na území Aše (senior taxi)
- Motivovat obyvatele, u kterých je potřebnost, k využívání pečovatelské služby

3.7.2. ORP KARLOVY VARY

Zmiňované problémy v roce 2013

- Zajištění klidu v okolí objektů, kde bydlí senioři
- Kvalita bytů v DPS (zastaralá okna apod.)
- Informovanost (neinformovanost seniorů)

Zmiňované problémy v roce 2017

- Údržba veřejných komunikací v zimním období

„V zimě se tady nedá chodit, chodníky nejsou uklizené nebo na nich je nahrnutý sníh ze silnice."

„Teď lidé nejsou zodpovědní za úklid chodníků před svými domy a ty chodníky nikdo neuklízí, ale město by mělo alespoň zajistit údržbu chodníků před domy s pečovatelskou službou."

- Nedostatečný počet bezbariérových autobusů městské hromadné dopravy
- Nedostupnost sociální služby domov pro seniory
- Časově omezená nabídka dopravy uzpůsobené pro seniory (např. senior taxi) po celý den

„Rozvozový autobus z divadla je bezvadný, ale nezajíždí až před konkrétní domy, lidé by si raději objednali dovoz až před dům, někteří se bojí, někteří nemohou dojít."

„Jezdí tady Novodobá sanitka. Je to vlastně něco jako senior taxi, ale jedí jen asi do tří hodin."

- Údržba okolí v okolí tzv. domů s pečovatelskou službou

„U nás jsou v okolí nevzhledné stromy, některé nám i stíní."

- Nepřizpůsobení klidového režimu v okolí domů s pečovatelskou službou

„V okolí domu s pečovatelskou službou jsou třeba lavičky na posezení, jenže tam si hrají děti s míčem…"

- Nedostatek nízkometrážních bezbariérových bytů pro seniory

„Lidé stárnou, bylo by dobré třeba postavit ještě jeden penzion kvůli tomu, že staří lidé potřebují jistotu bydlení. Prostě by bylo dobré zajistit dostatečnou nabídku městských bytů s nízkým nájmem."

- Nekoordinované informování o nabídce volnočasových aktivit pro seniory.

„Jednotlivé seniorské organizace neznají navzájem svou činnost, neinformují se o aktivitách, které pro seniory dělají."

„Bylo by dobré, kdyby v místním tisku pravidelně vycházel vždy přehled toho, co se pro seniory chystá a ne toho, co se již stalo."

„Doporučuji zveřejňovat pravidelně nabídku aktivit v Karlovarských radničních listech."

KONKRÉTNÍ DOPORUČENÍ ÚČASTNÍKŮ ŠETŘENÍ:

- Prodloužit denní dobu, kdy je poskytována doprava pro seniory (Novodobá sanitka) – doporučení pracovní doby je od 7 hodin do 20 hodin
- Podporovat mezigenerační setkávání dětí a seniorů, budovat u mladé generace úctu a respekt ke stáří
- Vykácet stromy v těsné blízkosti domu s pečovatelskou službou Východní
- Zajistit pro seniory bezpečný prostor v okolí Domova s pečovatelskou službou Východní
- Nastavit pravidelnou komunikaci (setkávání) vedení jednotlivých seniorských organizací a zájmových klubů
- Zajistit informovanost seniorů o plánovaných akcích (zveřejňovat v Karlovarských radničních listech)
- Navýšit počet bytů v domech s pečovatelskou službou/penzionech pro seniory
- Zajistit pravidelné úklidy chodníků v blízkosti tzv. domů s pečovatelskou službou (především v zimním období)
- Zajistit místo pro společné setkávání napříč různými seniorskými organizacemi

3.7.3. ORP OSTROV

Zmiňované problémy v roce 2013

- Nedostatečné pokrytí okrajových částí města Ostrov veřejnou dopravou (špatná dostupnost nemocnice veřejnou dopravou)
- Stav komunikací v menších obcích (bariéry, údržba)
- Nedostatečné pokrytí celého území veřejnou dopravou
- Nízká úroveň bezbariérovosti města

Zmiňované problémy v roce 2017

- Nedostatečné pokrytí celého území veřejnou dopravou

„V sobotu a v neděli nejezdí do Jáchymova ani z Jáchymova nic."

- Ceny základních potravin v menších obcích ORP

„V Abertamech se dá kupovat jen pečivo, ceny jsou jinak šílené. Ti, kteří nemohou nakupovat jinde, jsou chudáci."

„V Jáchymově je všechno strašně drahé, já mám ještě štěstí, že jsem schopna si zajet na nákup do Ostrova."

- Nedostupnost terénních sociálních služeb v menších obcích ORP

„V Abertamech jsme měli požadavek na zajištění pečovatelské služby, sháněli jsme člověka, ale nikdo vhodný se nepřihlásil, že by to v obci dělal."

„Nejideálnější by bylo, kdyby pečovatelka bydlela někde poblíž, s dojížděním třeba z Ostrova do Abertam to není úplně levné. To pak mají lidi pocit, že ta služba je drahá, že platí i tu cestu."

- Údržba chodníků v zimním období

„Letošní zimu se uklízí naprosto bezmyšlenkovitě, sníh je snad nahrnutý všude, nedostanete se na chodník, na silnici."

- Chybějící nízkometrážní byty pro seniory ve všech obcích ORP

„U nás je pečovatelský dům, dojdou jim na poštu, vytřou, umyjí okna, dovážejí obědy ze školy. Ti lidé mají pomoc blízko. A jsou spolu na jednom místě, ne v odlehlých staveních, kam se za nimi nikdo nedostane. Těch bytů by u nás mohlo být i více."

„V Abertamech žádné malé byty pro seniory nemáme, na to obec nemá peníze. A pomohlo by to. Lidé bydlí po kopcích, pomáhat jim je problematické. Třeba jednou museli vzít traktor, aby se dostali s nákupem k jednomu nemocnému pánovi."

KONKRÉTNÍ DOPORUČENÍ ÚČASTNÍKŮ ŠETŘENÍ:

- Zajistit dostupnost adekvátního bydlení pro seniory
- Nastavit systém vzdělávání ve školách, který by vedl k úctě ke stáří
- Zvýšit kvalitu úklidu veřejných komunikací (především v zimním období)
- Zajistit a podporovat kvalitní volnočasové aktivity pro seniory
- Zajistit dostupnost terénní pečovatelské služby v území
- Zajistit dostupnost praktických a specializovaných lékařů

3.7.4. ORP MARIÁNSKÉ LÁZNĚ

Zmiňované problémy v roce 2013

- Změna struktury péče nemocnice Mariánské Lázně s.r.o.[2]
- Nedostatečné možnosti volnočasového vyžití v menších obcích ORP (Teplá, Kynžvart)
- Bezpečnost ve městě (Mariánské Lázně, Teplá)
- Nedostatečné pokrytí města Mariánské Lázně veřejnou dopravou
- Nedostatek bytů v tzv. domě s pečovatelskou službou (Mariánské Lázně)
- Neuskutečněné plány města, týkající se úpravy stávajících objektů a jejich vyčlenění pro seniorské bydlení (Mariánské Lázně)
- Úprava veřejných prostranství
- Chybějící služby (pedikúra pod.)

Zmiňované problémy v roce 2017

- Nedostatečné možností volnočasového vyžití v menších obcích ORP (Kynžvart)

„Chtělo by to něco organizovat pro důchodce, kteří ještě něco můžou, já vůbec nevím, zda se něco u nás děje. Já myslím, že tam nic není, že to není o tom, že bych neměl informace. Jediná zábava je v restauraci."
„Nestýkáme se jako důchodci."

- Nedostatek obchodů a služeb v menších obcích ORP

„V Kynžvartu dříve bylo hodně obchodů a služby, teď máme jednoho Vietnamce a jeden obchod. Ty mladý si to neuvědomují, ale pro nás je špatné, když musíme pro všechno do Mariánských Lázní."

- Nedostatek lékařů

„U nás v Kynžvartu ordinuje lékař pouze 3x v týdnu."
„Je tady nedostatek praktických lékařů, celkově má tady zdravotní péče rezervy. Chybí nemocnice, přestože tady vylepšily ambulantní péči, nemají tady přístroje."
„V Teplé máme sice 5 lékařů, ale jsou všichni v důchodu."

- Nedostupnost pobytových sociálních služeb – domovů pro seniory

„Na Chebsku je hodně zařízení, ale na Mariánskolázeňsku chybí."
„Rodiny nechtějí mít své blízké v Chebu v domově důchodců, chtějí je mít blízko. A i ti senioři nechtějí být vytrženi ze svého prostředí."

- Chybějící bydlení pro seniory

„Pro mobilní seniory pořádáme všechno, pro ty ostatní k nám zajíždí pečovatelská služba, ale to je nedostačující. U nás chybí dům s pečovatelskou službou."
„Všichni chtějí dům s pečovatelskou péčí. Chtějí mít garsonky, maximálně 1+1. Chtějí tam mít svůj nábytek."
„Ideální by bylo využít budovy, které jsou nevyužité třeba u nás v obci (Velká Hleďsebe). Mohlo by tam být bydlení s péčí. Je pravda, že péči by lidé dostali stejnou, jakou mají teď v bytech, kde bydlí. Ale obrovská pomoc by byla, že by se jim vylepšilo bydlení."

[2] Od 1. 1. 2013 se mění struktura péče v Nemocnici Mariánské Lázně s.r.o. Svou činnost ukončilo chirurgické a urologické lůžkové oddělení, JIP a také operační sály. Namísto těchto uzavíraných pracovišť vznikla nově pracoviště dlouhodobé lůžkové péče (ošetřovatelská lůžka). Zachovány zůstávají všechny ambulance a vyšetřovací pracoviště včetně 24 hodinového provozu chirurgické ambulance a radiodiagnostického pracoviště. Zdroj:http://www.neml.cz/aktuality/zmena-struktury-pece/

„Myslím si, že je dobré, když senioři bydlí pospolu. Mladí jsou hluční. A pokud by to bylo v domě, kde jsou malé byty, pro ty mladé by to byly pouze startovací byty, pořád by se tam střídali."

- Nízká úroveň informovanosti seniorů

„Lidem chybí sociální poradenství, když potřebují pomoc, lékaři na to říct jim, jaké služby by jim mohly pomoci, nemají čas. Pomoc a péče je dostupná a oni o tom nevědí. Když se dostanou se do náročné situace, nevědí, kde žádat pomoc."
„Podle mne je ideální seniory informovat prostřednictvím digitálního rozhlasu. Pokud se lepí letáky třeba na zastávky, oni nejezdí, na webové stránky se nedívají, letáků do schránek je hodně, to mohou přehlídnout nebo třeba i nadávají, že se jim hází do schránek. „
„My ve svazu důchodců informace máme, my si pomáháme, máme právníka, může se kdokoliv na cokoliv zeptat."
„U nás se vydává časopis o akcích v obci, ale stejně to není dostačující, lidé zapomenou."

- Dostupnost lékařů - specialistů

„K odborným lékařům musíme do Karlových Varů. Z Teplé do Varů se veřejnou dopravou dostaneme za dvě hodiny. Spoje jsou, ale je to časově náročné. Ve Varech vystoupíte na nádraží a nemocnice je hodně daleko. Kdo není pohybově zdatný, ani do vlaku nevyleze."
„My musíme k lékařům do Chebu. Je velký problém se od nás do Chebu dostat, sanitka není, musíme si vzít taxikáře."

KONKRÉTNÍ DOPORUČENÍ ÚČASTNÍKŮ ŠETŘENÍ:

- Zajistit dopravní dostupnost lékařské péče (pokud nelze využít sanitní vůz)
- Navýšit v území sociální služby pro seniory
- V obci Velká Hleďsebe zbudovat tzv. dům s pečovatelskou službou
- Zajistit informování obyvatel pomocí digitálního rozhlasu
- Nastavit pravidelnou komunikaci s obcemi v území, nastavit proces komunitního plánování

3.7.5. ORP KRASLICE

Zmiňované problémy v roce 2013

- Chybějící pobytové sociální služby pro seniory
- Nedostatečné pokrytí města veřejnou dopravou
- Nedostatečné zajištění zdravotní péče

Zmiňované problémy v roce 2017

- Chybějící pobytové služby pro seniory (domov pro seniory, domácí hospic, odlehčovací služby)

„U nás v Bublavě nic není, není nic ani tady v Kraslicích. Lidé se pak vozí do Louček, Aše, Rychnova. Je to daleko, nikdo nechce tak daleko od místa, kde má rodinu nebo známé."
„Naši senioři jsou daleko, je problém je navštěvovat."

- Chybějící terénní sociální služby v menších obcích ORP

„Jsem sama, a když onemocním, tak raději zůstanu v nemocnici. U nás v Bublavě není žádná pomoc."

- Nedostatečné pokrytí území veřejnou dopravou

„Třeba Rotava je o víkendu odříznutá, jakmile člověk nemá auto nebo už nemůže řídit, má problém."
„K lékaři se musí do Sokolova, do Varů. Pokud musíte jen veřejnou dopravou, je to prostě výlet na celý den."

- Nedostatečné zajištění zdravotní péče

„U nás v Kraslicích byla zrušena nemocnice. Lékaři zde stárnou. Noví k nám nepřichází a vlastně ani do našeho kraje nechtějí."
„Chybí nám tady odborní lékaři, musíme za nimi dojíždět, a to pak narážíme na problémy s nedostatkem spojů veřejné dopravy."

- Nedostatečná nabídka volnočasových aktivit pro seniory v menších obcích ORP

„U nás v Rotavě chybí jakékoliv zázemí (místnost), kde by se mohli důchodci scházet."

- Nízká míra informovanosti

„Kdo chodí v Kraslicích do klubu seniorů, informace má, ale, jak třeba do klubu nechodí, spoustu toho se nedozví."

KONKRÉTNÍ DOPORUČENÍ ÚČASTNÍKŮ ŠETŘENÍ:

- Zajistit dostupnost lékařské péče (kapacitní, dopravní)
- Zajistit dostupnost terénní sociální služby
- Zajistit lepší obslužnost území veřejnou dopravou
- Zřídit pobytové sociální služby v Kraslicích v budově bývalé nemocnice (domov pro seniory, hospic)

3.7.6. ORP Cheb

Zmiňované problémy v roce 2013

- Úroveň sociální vybavenosti okrajových lokalit Chebu (obchody, služby)
- Nedostatečné pokrytí celého území veřejnou dopravou
- Nedostatečné pokrytí Chebu veřejnou dopravou
- Chybějící sociální služby a služby návazné (odlehčovací služby, zajištění úklidu, řemeslnické práce)
- Pořádek ve městě (znečištění veřejných prostor psími exkrementy)
- Veřejná prostranství (nedostatek laviček)

Zmiňované problémy v roce 2017

- Chybějící sociální služby v menších obcích ORP

„Pečovatelská služba u nás není, nikde tady v těch vesničkách (Plesná, Libá, Lipová) není. Jedině se musí postarat rodina. V Chebu je. Ale nikde jinde není."
„V Chebu jsou služby, ale z Plesné je to třeba problém. Domovy důchodců jsou v Chebu, ale my bychom se měli postarat o naše důchodce, ne, že je pošleme jinak. A v Chebu nám ještě řeknou, že pro ně nemají místo, protože nejsou jejich."

- Nedostatek lékařů, stárnutí lékařů

„V Plesné je paní doktorka, které je 75 let. Nemáme šanci, že by k nám někdo šel, někdo mladý dělat. Lékaři jsou přestárlí, ale ještě ordinují, protože za ně není náhrada."
„Potíž je se zubními lékaři. Mám pani zubařku v důchodu a bojím se, že až nebude ordinovat, nového zubního lékaře již nenajdu, protože ti ostatní už nyní mají plno."

- Nedostatečná informovanost zástupců samosprávy na malých obcích (především členů sociálního výboru) o možnostech pomoci, podpory a péče

„Problém je neznalost mezi lidmi, nevědí, na co mají nárok, kde požádat, na koho se obrátit. Když jim to doktor částečně řekne, už jim ale třeba neřekne o příspěvku na péči, nebo nemá čas vysvětlovat, jak požádat. Lékaři by to říkat nemuseli, ti tady mají jiné práce dost, ale chybí na jejich péči to návazné poradenství. Klidně by mohlo být na obci, ale to zase by museli zástupci samosprávy být znalí těchto věcí. Oni by to dělali rádi, ale nemají ty informace. Kdyby někdo třeba jednou za měsíc na obec přijel, mohl by se sejít s někým pověřeným a ten by měl ty aktuální informace a dovedl by pak lidem pomoci.“

„My si na obci procházíme seznamy seniorů a říkáme si, kdo je jak zajištěn. A řešíme, jak jim pomoci. Ale musíme pořád si ty informace shánět. Mohlo by to být jednodušší.“

- Chybějící lékárny na malých obcích ORP
- Nedostatečné kapacity sociální služby domov pro seniory

„V domově důchodců je málo míst, domov důchodců je jen v Chebu. A dostanou se tam lidi pouze s tím nejvyšším příspěvkem na péči.“

KONKRÉTNÍ DOPORUČENÍ ÚČASTNÍKŮ ŠETŘENÍ:

- Vydat „manuál pro obce“, kde by byly informace ze sociální oblasti vztažené k území a problematice menších obcí (umožnit tak obcím postarat se o své obyvatele)
- Zajistit dostupnost tzv. bytů s pečovatelskou službou na malých obcích
- Zajistit dostupnost lékařské péče

3.7.7. ORP SOKOLOV

Zmiňované problémy v roce 2013

- Finančně nákladná doprava pro seniory
- Stav městských bytů v tzv. DPS
- Chybějící sociální služby (24 hodinová terénní péče)
- Chybějící prostor pro setkávání (komunitní centrum)
- Bezpečnost při pohybu městem (bariéry, nedostatek přechodů)
- Bezpečnost seniorů v bytech

Zmiňované problémy v roce 2017

- Nedostatečné zázemí v tzv. domech s pečovatelskou službou

„Jsem v domě s pečovatelskou službou moc spokojená, máme tam prádelnu, vozí nám obědy, ale chybí nám prostor, kde se můžeme společně scházet.“

„Město nám vzalo takovou společenskou část, nemáme se kde scházet, atmosféra je tady od té doby taková smutnější. Vedení města by mělo vědět, že taky jednou budou staří a budou na věci pohlížet jinak.“

- Údržba chodníků v zimním období

„Včera jsem šla zaplatit nájem a nikam jsem se nedostala. Jak uklízej sníh, je nahrnutý na chodníky tak, že nejde třeba přecházet. Já tam stála a nevěděla jsem, co mám dělat.“

„Tady odklízí sníh tak, že vyčistí silnice a sníh nahází na chodník.“

- Nedostatečná bezbariérovost

„Když potřebuji jet bezbariérovým autobusem, jezdí tam málo, že musím dlouho čekat."
„Já jsem částečné imobilní a do Hornického domu do patra se nedostanu."
„Většina obchodů není bezbariérových."
„Mám průkazku, že třeba můžu do obchodu dopředu a nemusím čekat frontu, ale k čemu mi to je, když se do většiny obchodů stejně nedostanu."

- Nedostatečné ocenění aktivních seniorů ze strany vedení města

„Za vedení klubu nám proplácí dvě hodiny týdně. Tak tu naši práci spočítali. Nejde vůbec o peníze, ale o ten pocit, že nevidí tu práci vedle toho samotného setkání důchodců. To, že telefonujeme za vlastní peníze apod."
„Těch 90 hodin, které nám město platí za rok, to je výsměch."

- Problémy malých obcí v ORP – doprava, lékařská péče, nákup potravin

„Menší obce v ORP řeší spoustu problémů, které v Sokolově nejsou. Mají problémy se někam dostat, nemají si třeba ani kde nakoupit a lékaři, to je problém sám o sobě. Hodně záleží na starostovi."

KONKRÉTNÍ DOPORUČENÍ ÚČASTNÍKŮ ŠETŘENÍ:

- Řešit bezbariérovost města Sokolov
- Zajistit dostupnost aktivit pro seniory i těm, kteří jsou imobilní (programy v kulturním domě, doprava apod.)
- Na sezení se seniory nezvat pouze seniory, ale i obyvatele Sokolova v produktivním věku
- V tzv. domech s pečovatelskou službou zajistit prostory, kde by se jejich obyvatelé mohli scházet
- Dopravní dostupnost, dostupnost služeb a péče v malých obcích

4. SHRNUTÍ

1. **Preference života ve vlastní domácnosti nikoliv v pobytových zařízeních sociálních služeb**

U seniorů jednoznačná převládá preference setrvání ve své vlastní domácnosti, a to jak za pomoci rodiny, známých, sousedů či sociálních pracovníků.
Přestože v povědomí oslovených seniorů stále převládá názor, že za péči o své stárnoucí rodiče jsou zodpovědné především jejich děti, senioři by svým dětem a rodinám raději sami pomáhali, než by od nich pomoc přijímali. Proto si také většina seniorů přeje co nejdéle zachovat svou soběstačnost a na svých dětech nezávislost. Z těchto důvodů senioři přemýšlejí i o jiných možnostech svého zabezpečení ve stáří. Ne vždy jsou pro ně další formy dostupné, a to především z důvodu nedostatku financí, nedostupnosti přiměřeného bydlení či sociálních služeb a služeb návazných.

2. **Dostupná pečovatelská služba ve všech obcích**

Z nabídky sociálních služeb je v prvé řadě důležitá dostupná a kvalitní pečovatelská služba. Dobře fungující pečovatelská služba podporuje samostatný a nezávislý život seniorů v domácím prostředí. Je třeba zajistit a také následně prezentovat pečovatelskou službu jako službu dostupnou ve všech městech a obcích a službu časově flexibilní (ne omezenou pouze na standardní pracovní dobu). Důležité je také prezentovat službu jako finančně dostupnou. Dále je třeba změnit pohled na pečovatelskou službu, jelikož je také stále vnímána jako služba, která funguje pouze v rámci tzv. domů s pečovatelskou službou, a která vozí pouze obědy. V zásadě je třeba se orientovat na péčové úkony.

3. **Malometrážní bezbariérové byty**

Ne vždy však jsou byty seniorů životu ve stáří uzpůsobeny, případně se nachází na tak nedostupných místech, které de facto znemožňují poskytování terénní sociální služby. Senioři v těchto případech silně deklarují potřebu nízkonákladového, malometrážního a bezbariérového bydlení, kde je „zajištěna pečovatelská služba“. Tyto byty saturují především jejich potřebu kvalitního, jistého, levného bydlení a bezpečí.

4. **Bezbariérová obec**

Pro seniory je dále důležité, aby se mohli bezpečně pohybovat po městě či obci, aby tak mohli žít plnohodnotný život v rámci dané komunity. V této souvislosti zmíníme důležitost bezbariérových vchodů do obchodů, lékařských ordinací a veřejných budov, stav komunikací a přechodů, potřebnost nízkopodlažních/bezbariérových autobusů. I tyto všechny aspekty zvyšují jejich soběstačnost a nezávislost na cizí pomoci.

5. **Bezpečí seniorů v jejich domácnosti**

Dále se nesmí zapomínat na potřebu „spojení“ seniora s okolním světem. Senioři velmi často zmiňují potřebu mít možnost si kdykoliv zavolat o pomoc. Velmi vhodné je, aby senioři vlastnili mobilní telefony určené jejich generaci. Vhodná je také dostupná služba „tísňové péče“, je však třeba mít na zřeteli, že pro některé seniory je však tato služba finančně nedostupná.

6. **Depistáž osamělých seniorů**

Samostatným tématem je pak osamění a sociální izolace seniorů. V kraji žije stále nezanedbatelný podíl opuštěných seniorů, kteří nikoho nemají, nikdo se o ně nezajímá a nevycházejí ze svých domovů. Na sociální izolovanost může mít také vliv neuzpůsobené bydlení seniora či architektonické bariéry v nejbližších okolí bytu. V prevenci osamění může plnit funkci také pečovatelská služba, důležitá je také depistáž, kterou mohou vykonávat sociální pracovnice městských či obecních úřadů a osamělé osoby vyhledávat a kontaktovat.

7. **Podpora dobrovolnictví**

S tímto tématem velmi úzce souvisí podpora společenského života seniorů a podpora dobrovolnictví. Kontakt seniorů s určitým zdravotním omezením se světem mohou zajišťovat nejenom rodinní příslušníci či sociální pracovníci, ale i dobrovolníci, které se mohou rekrutovat z řad mladých lidí, případně z řad aktivních seniorů.

8. **Monitoring potřeby pobytových sociálních služeb**

Nesmíme samozřejmě zapomenout na význam pobytových sociálních služeb. Měly by být však poskytovány pouze seniorům, kteří se ocitli díky svému zdravotnímu stavu v situaci, kdy již není možné, aby dále setrvávali v domácím prostředí. Tuto skutečnou potřebnost je nezbytné vzhledem k demografickému vývoji kontinuálně monitorovat.

5. PŘÍLOHY

6.1. DISKUSNÍ PLÁN

Název projektu:	MAPOVÁNÍ POTŘEB A PROBLÉMŮ OSOB V SENIORSKÉM VĚKU NA ÚZEMÍ OBCÍ S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOCTÍ KARLOVARSKÉHO KRAJE
Cílová skupina:	SENIOŘI ŽIJÍCÍ NA ÚZEMÍ KARLOVARSKÉHO KRAJE (65 let a více)
Realizace:	ÚNOR 2017

Obsah / osnova diskuse		
A.	Seznámení	10 minut
B.	Popis IDEÁLNÍHO STÁRNUTÍ – obecný popis	15 minut
C.	Stávající PROBLEMATICKÉ situace – konkrétní problémy	15minut
D.	Ideální řešení – DOPORUČENÍ	15 minut
E.	Popis stávající situace (soc.služby)– DOPORUČENÍ, POZITIVA, NEGATIVA, CO SCHÁZÍ	15 minut
F.	Informace, INFORMAČNÍ KANÁLY	10 minut
G.	ZÁVĚR	5 minut

- Časová rezerva: 5 minut

A. <u>Vzájemné představení tazatele a respondenta</u>	**10 min**
„Dobrý den, děkuji Vám, že jste si udělal/a čas na naše setkání….“ • *<u>Představení moderátora a organizace, kterou zastupuje.</u>* • *<u>Vysvětlení cílů a pravidel výzkumu, anonymita respondenta</u>* **„Výzkum, jehož součástí je i rozhovor s vámi, je navržen jako součást projektu** „Mapování potřeb SENIORŮ na území Karlovarského kraje **…… Oslovili jsme vás, protože…..“** • *<u>Představení respondenta (věk, popis „životní situace“, očekávání od setkání)</u>* **„A nyní, můžete mi, prosím, sdělit……“**	***Představení moderátora*** ***Představení projektu a pravidel výzkumu*** ***Představení respondentů***

- Průběh diskuse lze upravit na základě struktury účastníků.
- V průběhu celé diskuse je nutné zaznamenávat důležité podněty, které se mohou následně v rámci jiného tématu/další části diskuse detailně analyzovat.

B. Obecný popis ideálního stárnutí – v obecné rovině **CÍL: stárnout v domácím prostředí či v zařízení ústavní péče? Způsoby pomoci/péče.**	**1O min**
• <u>*Úvod k tématu – stárnutí*</u> **Ve všech vyspělých zemích procento starších lidí přibývá. Proto jsou témata stáří, aktivní stáří, péče o seniory apod. velmi důležitá.**	- **STÁRNUTÍ POPULACE**
• <u>*Ideální stárnutí v souvislosti s kvalitou života*</u> *– omezit téma zdraví, nemoci a komplikace, které věk přináší (toto omezení vysvětlit)* **„Jak vy sami si představujete ideálně, pohodově, prožité stáří?“** **„Jak by se podle vás mělo stárnout…“** „Chcete stárnout doma? Očekáváte v tomto případě pomoc? Od koho?“ „Nebo naopak chcete stárnout v „domu s pečovatelskou službou“ či v domově pro seniory?“ *- pokud nebude zmíněno spontánně:* „Očekáváte pomoc ze strany rodiny?“ *- pro obyvatele tzv. domů s pečovatelskou službou* „Proč Vy sám/sama bydlíte v tzv. domě s pečovatelskou službou? Jak dlouho? Jaké jsou výhody/nevýhody?“	- **JAK STÁRNOUT** - **POMOC RODINY** - **SOUSEDSKÁ VÝPOMOC** - **TERÉNNÍ PÉČE** - **POBYTOVÁ PÉČE**
• <u>*Ideální stárnutí v souvislosti s poskytovanou péči*</u> *– navázat na předešlé* **„Ale co si vlastně vy sami představujete pod slovem POMOC, SLUŽBA, PÉČE v této souvislosti?“** **„Co podle vás potřebuje senior, aby jeho stáří bylo zdravé a důstojné?“** „Jaké **preferujete způsoby péče**…?„ „Jakou podporu a od koho potřebujete, abyste mohl/a být co nejdéle doma?“	- **POMOC** - **ZPŮSOBY PÉČE** - **SLUŽBY**
• <u>*Ideální stárnutí – shrnutí a dodatečné otázky*</u> *(v obecné rovině)* *– navázat na předešlé* **„Je jasné, že jednoduché dělení seniorů podle kalendářního věku není úplné šťastné……“ „Potřeby jsou různé, jak zmiňujete, co myslíte, že potřebuje senior v případě….“** – *shrnutí (upravit dle předešlých témat diskuse)* „Kdy potřebuje senior pomoc/péči a jakou?“ „Co potřebuje člověk k tomu, aby mohl stárnout doma? Za jakých podmínek může člověk dožít v domácím prostředí?“ „Kdy je nezbytná ústavní péče?“ „Jak by měla vypadat ústavní péče…?“	<u>**SHRNUTÍ (OBECNÉ)**</u> - **AKTIVNÍ SENIOR** - **SENIOR ZÁVISLÝ NA PÉČI JINÉ FYZICKÉ OSOBY** - **ZMĚNY V POTŘEBÁCH NA ZÁKLADĚ ZDRAVOTNÍHO STAVU**

C. Popis problematické situace – konkrétní problémy seniorů **ZKUŠENOSTI** **PROBLÉMY A JEJICH ŘEŠENÍ** **ŘEŠENÍ VZTAŽENÁ K LOKALITĚ**	**15 min**
• *Podrobné popisy problematických situací* „Nyní se zkuste zamyslet, jaké **problematické situace v rámci svého života** řešíte? Jaké **komplikace** vám přináší váš věk, váš zdravotní stav?“ „A jaké **komplikace** v souvislosti s vaším věkem či s vaším zdravotním stavem očekáváte **v budoucnu**?“ *– pokud se nerozeběhne spontánní diskuse, lze mapovat průběh běžného dne/činnosti* „Jak vypadá Váš den..?“ *– odosobnění* „Napadají vás další komplikace, které věk/stáří přináší **vašim kamarádům/známým**?“ • *Současná řešení* „**Jakým** způsobem **zmíněné situace řešíte nyní**?“ „Vyhovuje vám toto řešení, je to pro vás dostačující?“ „**Proč** vám tato **řešení nevyhovují (tedy pokud nevyhovují)**?“ „Jak zmíněné komplikace řeší **vaši známí/kamarádi**?“	- **PROBLÉMY** - **SOUČASNÁ ŘEŠENÍ** - **FORMY POMOCI**

D. Popis ideálního řešení – návrhy na zlepšení kvality života seniorů **NÁVRHY** **ŘEŠENÍ VZTAŽENÁ K LOKALITĚ**	**15 min**
• *Řešení nastíněných problémů* **„Zmínil/a jste se o ……, zkuste se nyní zamyslet a navrhněte řešení….“** „Co by vám v dané situaci **mohlo nejlépe pomoci, pokud tedy to současné řešení nepovažujete za ideální**?“ „Jak by mohla například taková ideální **pomoc vypadat**?“ „**Kdo** by měl tedy **pomoci**, případně pomoc zprostředkovat?“ V případě problémů jiných obyvatel – „Jak by pomoc pro tohoto člověka/tyto lidi měla vypadat?“ • *Popis ideálního vývoje, stavu* *– navázat na stávající rozhovor a možnosti* *–zde možné vztahovat ke specifiku dané lokality a specifiku respondenta* „**Pokud se zamyslíte nad možnostmi, které máte v místě, kde bydlíte…. Jak žít v dané lokalitě co nejdéle doma**, ve svém domácím prostředí……?“ „Jaká ústavní péče by tady mohla pomoci?“ „Pro koho a za jakých podmínek?“ • *Pohled do budoucna* *- zaměřeno na všechno oblasti života a konkrétní situaci v lokalitě* *- ještě podrobnější rozbor předešlé otázky* *- CHRONOLOGICKÉ ŘAZENÍ*	- **ŘEŠENÍ** - **IDEÁLNÍ FORMY POMOCI** - **FORMY POMOCI** - **VZTAŽENÉ K LOKALITĚ** - **BUDOUCNOST**

„Nyní bych se chtěla zeptat, **kdy**, podle vašeho názoru **budete potřebovat s něčím pomoci (případně s něčím dalším)**, myslím tím, kdy se dostanete do situace, že něco, co nyní sám/a zvládáte již bez pomoci zvládat nebudete? Vím, že je to velice těžké říct, ale zkuste to, prosím. **Kdy si myslíte, že by takováto situace mohla nastat? O co se bude pravděpodobně jednat? A jak si nyní tuto pomoc představujete?“**	**- NÁVRHY NA POMOC/PÉČI**

E. <u>Popis stávající situace</u> – SOCIÁLNÍ SLUŽBY A SLUŽBY NÁVAZNÉ **Možnosti pro seniory v rámci dané lokality** **Co nebylo zmíněno – soupis problémů lokality**	**15 min**
• *<u>Pozitiva a negativa</u>* *<u>Nabídka služeb a aktivit, která vede ke zkvalitnění života seniorů</u> - nabízené možnosti uspokojování potřeb (nabídka služeb, aktivit apod. a jejich úroveň – vztaženo ke konkrétním službám)* „Jak byste popsal/a **situaci v oblasti sociálních služeb v místě vašeho bydliště?„ „**Jaké **možnosti pro zkvalitnění života** seniorů lokalita, kde žijete, nabízí?„ „Jaké služby se zde pro seniory nabízí?“ „Máte s nimi zkušenosti?“ „Co je dobré, co špatné, co konkrétně schází?“ „Máte pocit, že v lokalitě **chybí některá služba**? Komu…? A proč si to myslíte?“ „Víte o službách v okolí, za kterými **senioři z této obce dojíždí?“** • *<u>Doporučení – navázat na předchozí rozhovor DOBRÁ PRAXE</u>* „Když jste tady slyšel vaše kolegy/kolegyně…napadá vás, co byste jim mohl/a **doporučit na základě vaší zkušenosti z vašeho bydliště**, jako službu apod.…?“ • *<u>Specifika, problémy lokality – shrnutí (nutné zaznamenávat průběžně, nyní je možno se k seznamu vrátit a případně ho doplnit)</u>* „ Už jste tady zmiňovali..nenapadá Vás ještě něco, co přímo tady, ve vašem bydlišti obyvatele v seniorském věku trápí/co jim stěžuje život/co by se dalo vylepšit?	**- HODNOCENÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB V LOKALITĚ (VČETNĚ SLUŽEB NÁVAZNÝCH)** **SEZNAM PROBLÉMŮ LOKALITY**
E. <u>INFORMAČNÍ KANÁLY</u>	**10 min**
• *<u>Informační kanály</u>* „Kde v současné době **získáváte/hledáte informace**, které se týkají života v obci, služeb, které můžete využívat? „vyhovuje vám tento způsob?“ • *<u>Hodnocení informací dostupnost/kvantita/kvalita</u>* „A jak tyto informace hodnotíte, jsou **dostatečné**…najdete vždy to, co potřebujete? Stává se vám, že vám některé informace uniknou?“ • *<u>Hodnocení informací dostupnost/kvantita/kvalita</u>* **„Kde by tedy informace měly být a v jaké formě?“**	**- FORMÁLNÍ A NEFORMÁLNÍ INFORMAČNÍ KANÁLY** **- SOUČASNÉ A IDEÁLNÍ**

<u>F. ZÁVĚR, ROZLOUČENÍ</u>	**5 min**

• *Doporučení* „Pokud se zamyslíme nad lidmi v podobné situaci, jako je ta vaše (věk, rodinná situace, zdravotní problémy apod.), **jaké další** služby **by jim mohly ulehčit, případně zpříjemnit, život**? Nenapadá vás ještě něco třeba i úplně **mimo oblasti, které doposud probíráme**?“¨ „A ještě úplně na závěr pokud se zamyslíte, je ještě něco, co Vás trápí, z čeho máte obavy, něco, co byste ještě rád/a zmínil/a?“	- **DOPLNĚNÍ** - **STAROSTI** - **TRÁPENÍ** **DOPORUČENÍ**

6.2. POUŽITÉ ZDROJE

Statistiky údajů vedených v evidenci obyvatel MVČR

Statistiky ČSÚ

Mapování potřeb a problémů osob v seniorském věku na území obcí s rozšířenou působností Karlovarského kraje (GI projekt o.p.s., 2013)

.